

P 365 (3)

# KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

## SZEMLE

### TARTALOM

- A Párizsi Nemzetközi Katalogizálási Konferencia  
alapvel . . . . . 2-8.
- Katalogizálási problémák a Szovjetunióban, az  
USA-ban, Angliában és Németországban . . . . . 8-13.
- A Párizsi Nemzetközi Katalogizálási Konferen-  
ciával kapcsolatos irodalom bibliográfiája . . . . . 14-17.
- Adatok az ETO újabb fejlődéséhez . . . . . 18-20.
- Az UNESCO Nemzetközi Bibliográfiai, Dokumentá-  
ciós és Terminológiai Tanácsadó Bizottságnak  
első ülése . . . . . 21-29.
- Tudományos Tájékoztatás Japánban . . . . . 30-32.
- KÖNYVTÁRI ÉS DOKUMENTÁCIÓS SZAKIRODALOM**  
(Melléklet)

*teljes*



1962

KIADJA

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI  
KÖZPONT

1

# KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

## SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR  
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

8. évf.

1962.

1. sz.

### A PÁRIZSI NEMZETKÖZI KATALOGIZÁLÁSI KONFERENCIA (1961. október 9-18.)

A Könyvtárosegyesületek Nemzetközi Szövetsége 1961 októberére Párizsban konferenciát hívott össze, amelynek az volt a feladata, hogy megállapodjék a rendszóra ill. a címfejre vonatkozó cimleírási szabályoknak az egész világon egységesen alkalmazandó rendszerét illetően. Az 53 ország és 12 nemzetközi könyvtári szervezet delegátusainak részvételével megtartott konferencia a kitűzött feladatot meg is oldotta - megalkotott egy szabályzatot, amelynek magyar fordítását alább közöljük.

Most az egyes országokra vár a feladat, hogy eldöntsék, mit fogadnak el a párizsi konferencia szabályzat-tervezetéből, hogy melyek azok a pontok, ahol hajlandók csatlakozni a katalogizálás tervezett egységes nemzetközi módjához. Magyarországnak is meg kell hoznia erre vonatkozólag a maga döntését.

A csatlakozás nagy előnyökkel jár, nagymértékben megkönnyíti a csatlakozó ország részvételét a nemzetközi bibliográfiai és katalogizálási vállalkozásokban, de előmozdítja a vállalkozások eredményeinek kiaknózását, saját hasznára fordítását is. Ugyanakkor azonban a változtatás, az átállítás nem kis nehézségekkel is jár, éppen ezért a magyar álláspontot az egész magyar könyvtáros társadalom véleményének meghallgatása alapján szeretnők leszűrni. Felhívunk ezért minden magyar könyvtárat a Párizsi Tervezet kollektív megvitatására, és felkérjük őket, hogy a vita eredményét, s minden a Tervezetre vonatkozó megjegyzésüket juttassák el legkésőbb f.évi szeptember hó 30-ig a Könyvtártudományi és Módszertani Központba (Bp. VIII. Múzeum-u.3.). Kérjük a könyvtárakat, tegyék ezen az úton lehetővé, hogy könyvtári csucsszerveink a magyar könyvtárostársadalom egészének véleményére támaszkodva hozhassák meg majd döntésüket.

1. A szabályok tárgya és hatálya.

Az alábbi szabályok csak a címfej és a rendszó<sup>o</sup> megválasztására és formájára vonatkoznak, azaz azokra a legfontosabb elemekre, amelyek a címleírások rendjét meghatározzák a nyomtatott könyvek (1) ama katalógusaiban, ahol a címleírások egyetlen betűrendben sorakoznak a szerzők neve, ill. ha ez nem megfelelő vagy nem kielégítő, a művek címe alatt. A szabályok elsősorban az általános gyűjtőkörű nagy könyvtárak állományát nyilvántartó katalógusok szempontjainak szemmel tartásával készültek, de ajánlatos őket más könyvtárak katalógusaiban és másfajta betűrendes könyvjegyzékekben is alkalmazni, olyan módosításokkal, amelyeneket e katalógusok és jegyzékek célja megkíván.

2. A katalógus funkciói.

A katalógus legyen hatékony eszköze a következők megállapításának:

2.1 megvan-e a könyvtárban egy bizonyos könyv, mely

- a) szerzője és címe alapján, vagy
- b) ha a szerzőt a könyv nem nevezi meg, csak címe alapján, vagy
- c) ha a szerző és a cím nem alkalmas vagy nem elegendő a könyv azonosításához, valamely más, a címet pótló adat alapján ismerhető fel;

2.2 a) egy bizonyos szerzőnek milyen művei és

- b) egy bizonyos műnek milyen kiadásai vannak meg a könyvtárban?

3. A katalógus szerkezete.

Ahhoz, hogy a katalógus e funkciókat elláthassa, tartalmaznia kell

3.1 legalább egy katalóguslapot minden katalogizált könyvről,

3.2 egynél több katalóguslapot<sup>o</sup> azokról a könyvekről, amelyeknél a katalógus-használó érdeke vagy a könyv ismertetőjegyei ezt szükségessé teszik;

- \* A jelen szabályok szigorúan megkülönböztetik az általában több szóból álló címfejet - amely lehet személynév, testületnév vagy könyv ill. mű címe - a rendszótól, vagyis a címleírás é-lén álló és annak besorolását elsődlegesen meghatározó egyetlen szótól, amely a címfejnek kiemelt része. A magyar terminológia eddig ezt a különbséget általában elhanyagolta és a címfej megjelölésére is a rendszó kifejezést használta. Mivel ez a szóhasználat kevésbé pontos és félreértésekre vezethet, a következőkben hiven adjuk vissza az eredeti szöveg szóhasználatát, s így gyakran használjuk a magyar szaknyelvben eddig még eléggé ismeretlen "címfej" szót. (Szerk.)

(1) E szabályokban a "könyv" szó a hasonló jellegű egyéb könyvtári anyagot is magában foglalja.

- \*\* A "katalóguslap" szó nem teljesen fedi az eredeti szöveg "entry"-jének jelentését - az utóbbi ugyanis magában foglalja a cédulakatalógusok lapján kívül a nyomtatott katalógusok és bibliográfiák és a könyvkatalógusok bejegyzéseinek, tételeinek különböző fajtáit is. Mivel a megfelelő magyar szakkifejezésünk nincsen, az alábbiakban az "entry" szót a katalóguslap kifejezéssel fordítjuk - azzal, hogy ez alatt mindenkor az előbbinek megfelelő szélesebb tartalmu fogalom értendő. Egyben felkérjük a magyar könyvtárosokat, hogy legyenek segítségünkre szaknyelvünk e hiányosságának kiküszöbölésénél és közöljék esetleges ötleteiket arra vonatkozólag, hogy az "entry" szó teljes jelentésének kifejezésére milyen új magyar szakkifejezést tartanának alkalmasnak. (Szerk.)

például

- 3.21 amikor a szerző több néven, vagy neve több alakban ismeretes, vagy
- 3.22 amikor a szerző nevét meg lehetett állapítani, de az a könyv címlapján nem szerepel, vagy
- 3.23 amikor a könyv megalkotásában több szerző vagy munkatárs vett részt, vagy
- 3.24 amikor a könyvet különböző szerzőknek tulajdonítják, vagy
- 3.25 amikor a könyv különböző címeken ismert művet tartalmaz.

3.26 *különféle alakúai besorolás*

#### 4. A katalóguslapok fajtái.

A katalóguslapok vagy főlapok, vagy melléklapok, vagy utalók.

- 4.1 Minden könyvről készítendő egy olyan katalóguslap, amely a könyv azonosításához szükséges valamennyi adatot tartalmazza - ez a főlap. Emellett használunk melléklapokat (azaz a főlap alapján készült kiegészítő feljegyzéseket, amelyek más címfejek alatt megismételnék a főlapon közölt adatokat), és utalókat (amelyek az olvasót a katalógus egy másik pontjára irányítják).

#### 5. Több katalóguslap egy könyvről.

A katalógus akkor láthatja el két funkcióját (L. 2.1 és 2.2) a leghatékonyabban, ha

- 5.1 minden egyes könyvről készül egy katalóguslap az alatt a címfej alatt, amely a szerző nevének, illetve a címnek magán a könyvön szereplő formájából vezethető le; továbbá, ha
- 5.2 olyankor, amikor a szerző nevének vagy a könyv címének több különböző formája fordul elő, minden egyes könyvről készül egy katalóguslap egységesített címfej (2) alatt is. Az egységesített címfej a szerző nevének egy bizonyos meghatározott formája, vagy egy bizonyos meghatározott cím, vagy - a szerző és cím alapján nem azonosítható könyv esetében - a cím helyettesítésére alkalmas adat; végül ha
- 5.3 megfelelő melléklapok és/vagy utalók is készülnek.

#### 6. A katalóguslapok különböző fajtáinak funkciója.

- 6.1 A szerző neve alatt katalogizált művek főlapjának címfeje általában az egységesített címfej legyen. A címükön felvett művek főlapja állhat akár a könyvben feltüntetett cím alatt, melléklappal az egységesített cím-ről, akár az egységesített cím alatt, melléklapokkal vagy utalók-

- (2) Az "egységesített címfej" kifejezést annak az érvek engedve tettük a Konferencia elé terjesztett szövegben használt "standard címfej" helyére, hogy az utóbbi azt a benyomást keltetheti, hogy valamely szabványosító szervezet által elfogadott címfejet jelent.

kal a többi címről. Közismert művek esetében, különösen, ha közkeletű cím alatt ismertek (lásd 11.3), az utóbbi változat alkalmazása ajánlatos (3).

- 6.2 Ugyanannak a szerzőnek az egységesített címfejtől eltérő neveit vagy névváltozatait általában utalók formájában tartjuk nyilván, de bizonyos esetekben melléklapok is használhatók (4).
- 6.3 Ugyanazon mű címváltozatai rendszerint melléklapok formájában jelentkezzenek; de utalókat is lehet használni, amikor egyetlen utaló számos melléklapot helyettesíthet (5).
- 6.4 Melléklapokat (vagy megfelelő esetekben utalókat) kell készíteni a társszerzők, közreműködők stb. neve alatt és az olyan művek címe alatt is, amelyeknek főlapja a szerző neve alatt áll ugyan, de címe is nagymértékben alkalmas arra, hogy a mű azonosítását lehetővé tegye.

## 7. Az egységesített címfej megválasztása

Az egységesített címfej általában az a név (vagy névforma), ill. cím legyen, amely a katalogizált művek kiadásaiiban vagy közismert forrásművek hivatkozásaiban a leggyakrabban előfordul.

- 7.1 Ha a műnek fordításai is jelentek meg, akkor általában előnyben kell részesíteni az eredeti nyelvű kiadásokon alapuló címfejet; de ha ez a nyelv nem használatos a katalógusban, akkor szabad a címfejet a katalógusban használatos nyelvű kiadásokból és irodalmi hivatkozásokból meríteni.

## 8. Egyetlen egyéni szerző.

8.1 Egy egyéni szerző művének minden kiadásáról a főlapot a szerző neve alá kell tenni. Melléklap vagy utaló készítendő minden olyan kiadás címről, amelynek címlapján a szerző neve nem szerepel.

8.2 Az egységesített címfej általában az a név legyen, amely a szerző műveinek címlapján a legtöbbször szerepel (6), mégpedig az ott általában előforduló legteljesebb alakjában. Kivételek:

- 8.21 más nevet vagy más névformát kell egységesített címfejjül választani, ha akár bibliográfiai, történeti, irodalmi műveknek a szerzőre vonatkozó hivatkozásai révén, akár a szerzőnek nem szerzői, hanem közéleti tevékenységével kapcsolatban ez vált általánosan használttá;

---

(3) A cím alatt felvett művekre vonatkozó szabályokat az egy-egy szerzői címfej alatti címleírások rendezésénél is alkalmazhatjuk.

(4) Pl. ha a műveknek egy különleges csoportja kapcsolódik egy bizonyos névhez.

(5) Pl. amikor több kiadás fordul elő a címnek ugyanaz a változata.

(6) A 7.1 szakasz rendelkezéseinek figyelembevételével.

8.22 a névhez még valamilyen további megkülönböztető megjelölést is kell függeszteni, ha ez szükséges ahhoz, hogy a szerzőt azonos nevű más szerzőktől megkülönböztethessük.

## 9. Cimleírás a testületi szerző alatt.

9.1 Testületi szerző (azaz bármely intézmény, szervezet vagy személyeknek testületi vagy kollektív néven ismert gyűlekezete) neve alatt kell megírni a főlapot,

9.11 ha a mű természeténél fogva szükségképpen a testület kollektív szellemi tevékenységének vagy működésének kifejezője (7), még abban az esetben is, ha az illető testület tisztségviselőjének vagy alkalmazottjának a neve szerepel rajta, továbbá

9.12 ha a cím vagy címlap szövegezéséből - tekintetbe véve a mű jellegét is - nyilvánvalóan kitűnik, hogy a testület kollektíve felelős a mű tartalmáért (8).

9.2 Azokban az esetekben, amikor a testület a szerzői funkcióhoz viszonyítva másodlagos szerepet játszik csak (amilyen pl. a közreadó), melléklapot kell készíteni a testület nevére.

9.3 Kétséges esetekben a főlap címfeje lehet akár a testület neve, akár a cím, illetve az egyéni szerző neve. Mindegyik esetben melléklap irandó a kettő közül arról, amelyiket nem választottuk a főlap címfejéül.

9.4 A testület neve alatt felvett mű egységesített címfeje a testületnek az a neve, amelyet kiadványaiban a leggyakrabban használ. Kivételek:

9.41 ha gyakran találunk névváltozatokat a testület kiadványaiban, akkor az egységesített címfej a testület nevének hivatalos alakja;

9.42 ha a testületnek több nyelven van hivatalos neve, a különböző nyelvű nevek közül azt választjuk egységesített címfejül, amely a katalógus-használók igényeinek legjobban megfelel;

9.43 ha a testületnek van közkeletű (konvencionális) neve, akkor egységesített címfejül ez a név választandó ( a katalógusban általában használt nyelvek egyikén);

9.44 államok és egyéb területi hatóságok esetében az egységesített címfej a terület általában használt neve, a katalógus használóinak legjobban megfelelő nyelven;

9.45 ha a testület egymást követő időszakokban több olyan nevet használt, amelyeket nem lehet ugyanazon név apróbb változatainak tekinteni, minden egyes kiadványának egységesített rendszavául a kiadás időpontjára

---

(7) Pl. hivatalos jelentések, szabályok és szabályzatok, kiáltványok, programok és a kollektív munka eredményeiről szóló beszámolók.

(8) Pl. időszaki és sorozatos kiadványok, amelyek címe egy generikus fogalomból (jelentés, bulletin stb.) és egy testületnek e fogalmat megelőző vagy követő nevéből tevődik össze, s amelyek valamilyen az illető testület tevékenységéről szóló beszámólót tartalmaznak.

ban használt név választandó; e különböző neveket utalókkal kapcsoljuk össze (9);

9.46 a testület nevéhez további ismertetőjeleket függesztünk, ha a testületnek más azonos nevű testületektől való megkülönböztetéséhez erre szükség van.

9.5 Alkotmányokat, törvényeket és egyezményeket (szerződéseket), valamint egyes más hasonló jellegű műveket a megfelelő állam vagy területi hatóság neve alatt kell felvenni, formai vagy megállapodásos fiktív címmel, amely jelzi az illető anyag jellegét. A szükséghez képest melléklap készülhet a kiadványon ténylegesen szereplő címről.

9.6 Felsőbb testület alá rendelt testület művét az alárendelt testület neve alatt kell felvenni. Kivételek:

9.61 ha maga a név kifejezi az alárendeltséget, ill. az alárendelt funkciót, vagy ha elégtelen az alárendelt testület azonosítására, akkor a felsőbb testület neve a címfej, amelyet alcímfejként az alárendelt testület neve követ;

9.62 ha az alárendelt testület valamely kormányzat igazgatási, bírósági vagy törvényhozási szerve, a címfej a megfelelő állam vagy területi hatóság neve, amelyet alcímfejként az illető szerv neve követ.

## 10. Több egyéni szerző.

Ha két vagy több szerző (10) működött közre a mű megalkotásában, a következőképpen kell eljárni:

10.1 ha a szerzők egyikét a könyv főszerzőként tünteti fel, a többieket pedig alárendelt munkatársként vagy segéderőként, akkor a mű főlapja a főszerző neve alá kerül;

10.2 ha egyik szerző sem tekinthető főszerzőnek, akkor a főlap címfeje

10.21 a címlapon elsőnek feltüntetett szerző neve, ha a szerzők száma kettő vagy három. A második és harmadik szerzőről melléklap irandó;

10.22 a mű címe, ha a szerzők száma több háromnál; a könyvben elsőnek szereplő szerző nevééről és szükség esetén a többiekről is melléklap készül.

10.3 Gyűjtemények (11) .

Különböző szerzők önálló műveit vagy műveik részeit tartalmazó gyűj-

---

(9) Amikor az egymást követő nevek bizonyosan ugyanazt a testületet jelölik, megengedhető az is, hogy valamenyi címlírást a legutolsó név alatt gyűjtsük össze, s a többi név alatt csak utalókat helyezzünk el.

(10) Ebben a szakaszban a "szerző" kifejezés azokra a testületekre is vonatkozik, amelyek neve alatt címlírás készül. (L. a 9. szakaszt).

(11) A konferencia jelentős kisebbsége nem fogadta el a 10.3 szövegét, s az alábbi alternatív szöveget javasolja:

10.3 Az olyan gyűjtemény főlapjának címfeje, amely különböző szerzők önálló művel-

temények esetében a főlap cimfeje

- 10.31 a gyűjtemény címe, ha a gyűjteménynek van saját összefoglaló címe;
  - 10.32 a gyűjteményben első helyen álló mű szerzőjének neve, ill. e mű címe, ha a gyűjteménynek nincs saját összefoglaló címe.
  - 10.33 Mindkét esetben melléklap készül az összeállító nevéből (azaz arról a személyről, aki a gyűjtemény anyagának különböző forrásokból való összegyűjtéséért felelős), ha ez ismert.
  - 10.34 Kivétel : A gyűjtemény összeállítójának nevét is szabad a főlap címfejéül választani olyankor, amikor azt a címlap szembe-  
szökően feltünteti;  
ilyenkor a gyűjtemény címe kap melléklapot.
- 10.4 Ha a mű folytatólagos részei különböző szerzők alkotásai, akkor a főlap az első rész szerzőjének neve alatt készül.

## 11. A cím alatt katalogizált művek.

11.1 A főlap a cím alatt készül

- 11.11 azokról a művekről, amelyeknek szerzőjét nem lehetett meg-  
állapítani,
- 11.12 azokról, amelyeknek több mint három szerzője van és ezek  
közül egyik sem főszerző (l. a 10.22 szakaszt),
- 11.13 a különböző szerzők önálló műveiből vagy műveinek részei-  
ből álló gyűjteményekről, ha van saját címük,
- 11.14 azokról a művekről (ideértve az időszaki kiadványokat és a  
sorozatokat is), amelyek elsősorban és szokásszerűen inkább  
címlapon, mint szerzőjük nevén ismeretesek.

11.2 Melléklap vagy utaló készül a címről

- 11.21 olyan művek anonim kiadásai esetében, amelyek szerzőjét  
meg lehetett állapítani,
- 11.22 olyan művek esetében, amelyeknek főlapja a szerző neve alatt  
áll, de címe is nagymértékben alkalmas arra, hogy a mű azo-  
nosítását lehetővé tegye,
- 11.23 olyan művek esetében, amelyeknek főlapja a testületi szerző  
neve alá került, viszont van olyan megkülönböztető címük,

---

ből vagy műveinek részeiből áll,

10.31 ha a gyűjteménynek van saját összefoglaló címe,

10.311 az összeállító (vagyis ama személy, aki a gyűjtemény anyagá-  
nak különböző forrásokból való összegyűjtéséért felelős) neve, ha  
ez a címlapon szerepel.

10.312 a gyűjtemény címe, ha az összeállítót a címlap nem nevezi meg;

10.32 ha a gyűjteménynek saját összefoglaló címe nincs, akkor a gyűjtemény-  
ben lévő első mű szerzőjének neve ill. e mű címe.

10.33 Melléklapot mindig kell készíteni az összeállító nevéből (ha ismeretes),  
amennyiben nem választottuk a főlap címfejéül, ill. a címről, ha a főlap  
címe az összeállító neve.

amely a testületi szerző nevét nem foglalja magában,

- 11.24 olyan gyűjtemények esetében, amelyeknek főlapja kivételesen az összeállító neve alatt készült.
- 11.3 A cím alatt felvett mű egységesített címfeje (a fő és melléklapok kérdését l. a 6.1 alatt) vagy a mű eredeti címe, vagy a kiadásában leggyakrabban használt cím (12). Kivétel:
- 11.31 ha a mű általában valamely közkeletű címen ismert, az egységesített címfej ez a közkeletű cím.
- 11.4 Annak a műnek, amelynek folytatólagos részei vagy kötetei különböző címet viselnek, az egységesített címfeje az első rész címe, kivéve ha a részek vagy kötetek nagyobbik része más cím alatt jelent meg.
- 11.5 Ha időszaki kiadvány vagy sorozat megváltoztatja a címét, akkor minden egyes cím alatt külön főlap készül az e címet viselő szakaszcíméről, legalább az e címet közvetlenül megelőző és követő címek feltüntetésével. Az időszaki kiadvány ill. sorozat minden ilyen cím alatt felvett szakaszáról melléklapot lehet írni valamelyik kiválasztott cím alatt (13). Ha azonban a címek eltérései csak csekélyek, akkor szabad az egész kiadvány egységesített címfejéül a leggyakrabban használt névváltozatot választani.
- 11.6 Több fél által kötött nemzetközi szerződések és egyezmények s bizonyos másfajta kiadvány kategóriák, amelyeknek nincsen megkülönböztető címe, felvehetők olyan egységesített megállapodásos rendsző alatt (14), amely kifejezésre juttatja a kiadvány műfaját.

## 12. A rendsző megválasztása személyneveknél.

Ha az egyéni szerző neve több szóból áll, a rendszőt a lehetőséghez képest annak az országnak az elfogadott gyakorlata alapján kell megválasztani, amelynek a szerző polgára, illetve ha ez nem lehetséges, annak a nyelvnek elfogadott gyakorlata alapján, amelyet a szerző általában használ.

### KATALOGIZÁLÁSI PROBLÉMÁK EGYES ORSZÁGOKBAN

#### SZOVJETUNIÓ

NOVIKOVA, E. A.: Les principaux problèmes du catalogue en URSS. = B. Bibl. Fr. 6. ann. 1961. 9/10. no. 441-450. p.  
A katalógizálás főbb problémái a Szovjetunióban.

A Szovjetunióban 1926-1932 között kiadott katalógizálási szabályzatok elsősorban az általános tudományos könyvtárak

számára készültek, egyéb könyvtár típusokra, így a közművelődési könyvtárakra, alig volt

(12) A 7.1 szakasz rendelkezéseinek figyelembevételével.

(13) Olyankor, amikor azt kívánjuk, hogy a katalógus az időszaki ill. sorozatos kiadványról, mint egészről, egyetlen helyen összegyűjtve is adjon felvilágosítást.

(14) Olyankor, amikor ezeket a kiadványokat a katalógus egy pontján kívánjuk összegyűjteni.

tekintettel. A szabályzatot számos könyvtárközi konferencián megvitatták s megállapították, hogy a helyes alapelvek fenntartása mellett gyakorlatibb katalogizálási szabályzatot kell kidolgozni. E munkát az 1941-ben alakított könyvtárközi katalogizálási bizottságra bízta.

Az 1926–32-es szabályzat csak a könyvek katalogizálását szabályozta. A bizottság, amelynek munkáját a háború egy időre megszakította, 1949 és 1958 között kidolgozta és 6 részben kiadta valamennyi sajtótermék (könyvek, folyóiratok, térképek, zeneművek, metszetek, speciális műszaki kiadványok) egységes katalogizálási szabályzatát.

Az Egységes szabályzatnak ez a teljes kiadása az általános tudományos könyvtárak és szakkönyvtárak számára készült. (A második rész a betűrendes katalógus szerkesztésével foglalkozik.) A közművelődési könyvtárak katalogizálási és bibliográfia-szerkesztési munkája számára 1953-ban adták ki az Egységes szabályzat egyszerűsített változatát. Ez a kiadvány nem egyszerűen rövidítése a nagy Egységes szabályzatnak. Tekintetbe véve a közművelődési könyvtárak speciális célkitűzéseit, a kis szabályzat, amennyiben lehet, megengedi a könyv formális bibliográfiai adatainak egyszerűsített leírását, nagyobb követelményeket támaszt viszont a könyv tartalmáról való tájékoztatás tekintetében.

Végül külön szabályzat jelent meg 1958-ban az efemer irodalom csoportos feldolgozásáról. 1960-ban pedig a Lenin Könyvtár kiadta a keleti idegen nyelvű könyvek katalogizálási szabályzatát. Ez is az Egységes szabályzat elveit követi s ettől csak annyiban tér el, amennyiben ezt az idegen nyelvek grammatika sajátosságai és írása megkívánja. Ez a szabályzat, amely viszonylag korlátozott számú tudományos könyvtár számára készült, azt ajánlja, hogy a főlap a könyv nyelvén és írásában készüljön, csak megjegyzésként közölje a transliterált és az oroszra fordított címet.

A könyvtárközi katalogizálási bizottság ezt a szabályzatsorozatot az első szovjet szabályzat elveiből kiindulva, de azt rugalmasan tovább fejlesztve alkotta meg. Ez a rugalmasság mutatkozik pl. annak az elvnek a gyakorlati alkalmazásában, hogy minden egyéni szerzőjű művet a szerző, s minden testülettől származó művet a testületi szerző alatt kell felvenni. A négynél több szerzőjű művet címrendszo alatt veszik fel. Abban a kérdésben, hogy mit vegyenek fel testületi szerző alatt, a szovjet szabályzat, bizonyos objektív kritériumok mellett, tekintetbe veszi azt is, hogy az olvasó hol keresheti leginkább a művet. Az anonim művek tekintetében az Egységes szabályzat szó szerint az 1926–32-es szabályzatot követi, vagyis a címnek a címlapon szereplő formában való felvételét írja elő. Nem szükséges tehát egy rendszó alatt összegyűjteni ugyanazon mű valamennyi kiadását és fordítását, illetve ezt a feiadatot utalókkal oldja meg a szabályzat. Kivételt csak az anonim klasszikusok esetében tesz mind a régi, mind az új szabályzat. Ezek összes kiadásai a Szovjetunióban legismertebb címen, együtt szerepelnek a katalógusban.

A szerzői rendszó alakjának kiválasztásánál az a döntő, hogy az olvasó me-

lyik alakot ismeri leginkább. A mellőzött névalakról természetesen utaló készül.

A szovjet katalogizálási elmélet és gyakorlat nagy súlyt helyez a főlap rendszavának megválasztására. Bár a sokszorosítási technika fejlődése csökkenti a főlap és a melléklap közötti különbséget, egészen mégsem szünteti meg. Ne felejtjük el, hogy a betürendes katalógus főlapja alapján készülnek az összes többi katalógusok lapjai. Éppen ezért igen fontos, hogy a főlap olyan formában készüljön, amely szerint legvalószínűbb, hogy az olvasó a könyvet keresni fogja. A főlap korrekt megszerkesztése megóvja a katalógust a melléklapokkal való felduzzadástól. Ez a könyvtár számára megtakarítást jelent, az olvasó számára pedig megkönnyíti a katalógusban való keresést.

A helyes katalogizálási gyakorlathoz nem elég az általános elvek kitűzése, minél precízebb szabályokra van szükség. A többkötetes szovjet szabályzat eleget tesz ennek a követelménynek.

Az Egységes szabályzat a szovjet könyvtárak legfőbb munkaeszköze az orosz nyelvű és az orosz és latin írást használó idegen nyelvű kiadványok feldolgozásában. A Szovjetunióban megjelent kiadványokról a Könyvkamarában készül nyomtatott katalógus-cédula. Az Egységes szabályzat és az eszerint készült nyomtatott katalógus-cédulák biztosítják a szovjet könyvtárak katalógusainak egységességét. Jelenleg a központi katalógus-cédulák terjesztésének új formáját akarják bevezetni, amely lehetővé teszi, hogy az újonnan megjelent könyvet cimleírásával együtt kapja a könyvtár.

A szovjet katalogizálók természetesen távolról sem gondolják, hogy az Egységes szabályzat mindent megoldott. A különböző országokból, népekből és korszakokból való szerzők nevének kérdése is sok problémát vet fel. Ezek megoldásában a könyvtárosoknak az irodalomtudomány és nyelvtudomány szakembereinek együttműködésére is szüksége van. Sokat várnak a szovjet könyvtárosok a nemzetközi együttműködéstől, így a párizsi konferenciától is.

A jövő sok olyan problémát fog felvetni, amit ma még nem is lehet előre látni. A könyvtermelés új és új formái, új típusú testületek stb. megannyi megoldásra váró problémát vetnek fel, amelyekhez - az alapelvek fenntartásával - a katalogizálási gyakorlatnak is alkalmazkodnia kell. A gyakorlat szükségessé teszi a szabályok még pontosabb megfogalmazását és revízióját. Az Egységes szabályzat első két kötetének (a könyvek cimleírása és a betürendes katalógus szerkesztése) már megjelent a második kiadása (1959-ben, illetve 1961-ben). 1962 elejére tervezik a negyedik, a zeneművekről szóló rész új kiadását, amelyet a hangfelvételek (lemezek és hangszalagok) katalogizálási szabályaival egészítenek ki. Dolgoznak a kis Egységes szabályzat új kiadásán is. Megkezdik - bibliográfus szakemberek közreműködésével - a bibliográfia-készítés szabályainak kidolgozását is. A kis Egységes szabályzat csak az olvasóknak készülő ajánló bibliográfia készítését szabályozta. Jelenleg a problémát szélesebb keretekben akarják megoldani s valamennyi bibliográf-

fiatipust (kurrens szakbibliográfiát, tudományos retrospektív, ajánló stb. stb. bibliográfiát) tekintetbe véve készülnek a szabályok. Ezen a területen is értékes segítséget remélnék a szovjet könyvtárosok a párizsi konferenciától.

A Szovjetunio soknyelvű ország. A szovjet népeknek pedig csak egy része használja a cirill írást. Nem lehet ugyanazokat a szabályokat alkalmazni a sajátos strukturájú nyelveken és írással készült művek katalógizálásában. Ezért a könyvtárközi katalógizálási bizottság lemondott arról, hogy egyetlen szabályzatot dolgozzon ki valamennyi nemzeti könyvtár számára. A különböző szövetségi köztársaságok könyvtárai maguk dolgozzák ki saját szabályzatukat, állományuk és nemzeti nyelvük alapos ismerete alapján. Az Egységes szabályzat a köztársasági könyvtáraknak nélkülözhetetlen segédeszköze saját szabályzatuk kidolgozásában és az egész Szovjetunióban biztosítja a katalógizálási elvek és gyakorlat egységét. Ezek a köztársasági szabályzatok befejezik a Szovjetunióban a katalógizálás egységesítésének munkáját. (MÁ)

#### U S A

WRIGHT, Wyllis E.: Problemes courants du catalogage aux Etats-Unis. = B. Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no. 431-435.p.  
A katalógizálás mai problémái az Egyesült Államokban.

Hogy megértesse azokat a komoly vitákat, amelyek ma az Egyesült Államokban a katalógizálás alapelveiről folynak, Wright nagy vonásokban áttekinti azt a mintegy

100 éves fejlődést, amely végül is a katalógizálási szabályzat revíziójának megindításához vezetett.

A testületi szerző fogalma mindig is egyik sarokköve volt az amerikai könyvtárak katalógusainak. Nagy probléma azonban a testületi szerzős mű rendszavának megválasztása. Cutter szabályzata óta a testületeket két csoportra szokták osztani s ennek megfelelően az un. intézményeket a székhely, a társaságokat a nevük első szava alatt veszik fel. Mind a két csoportban azonban olyan sok a kivétel, hogy - különösen az 1908-as angol-amerikai szabályzat megjelenése és az amerikai szabályzat második kiadásának megjelenése (1941) közötti időben - a speciális elbánást igénylő testületekre vonatkozó új és új szabályok teljesen elhomályosították az eredeti szándékot: a kétféle testület-típus közötti különbségeit.

Az amerikai szabályzat második kiadásának első tervezete valamennyi szerző teljes nevének használatát s a születési és halálozási dátumai való kiegészítését írja elő. Ezt a tervezetet, az ilyen s ehhez hasonló, feleslegesen komplikáló szabályok miatt erősen támadták, végül is azonban minden egyszerűsítés nélkül jelent meg 1948-ban, mint az ALA szabályzat második kiadása.

A szabályzat bírálatával megbízott Seymour Lubetzky 1953-ban adta ki "Cataloging rules and principles" c. bírálatát. Ennek hatására elhatározták az új, egyszerűbb szabályzat kiadását. Lubetzkyt kérték fel a vállalkozás tudományos kiadójául.

A régi szabályzat hibái olyan súlyosaknak bizonyultak, hogy célszerűbbnek látszott teljesen új szabályzatot készíteni, amely a lehető legegyszerűbb és leglogikusabb. A katalógusok átalakításával járó költségek tekintetbe vételét nem lehetett teljesen kizárni a revízió munkájából. De azért az elv az volt, hogy egy-egy javasolt szabályt érdeme szerint vitassanak meg, tekintet nélkül az elfogadásával járó változtatások költségére.

Lubetzky eddig egy sereg részlet-tervet dolgozott ki s ezeket egy szűkebb, majd egy egészen széleskörű bizottságban részletesen megvitatták. Egyhangú véleményt ritkán értek el, de néhány szabályt végül is sikerült megfogalmazni. (Pl. a testületek közötti különbségtétel megszűnik, minden testület a neve alatt szerepel.)

A tervbevett komoly változtatások költségeit számos könyvtárfenntartó szerv nem akarja vállalni, s így lehet, hogy kompromisszumokra kerül sor. (MÁ)

## NAGY BRITANNIA

CHAPLIN, A. H.: Les problèmes du catalogue en Grande-Bretagne. = B.Bibl. Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no. 437-440.p.  
A katalógizálás problémái Nagy-Britanniában.

Nagy-Britanniában a katalógizálást nem irányítja semmiféle központi szerv. A Library Association égisze alatt 1908-ban megjelent a közös angol-amerikai szabályzat angol kiadása, amelyet a közművelődési könyvtárak és kisebb mértékben az egyetemi és szakkönyvtárak is használnak, de még ezt is a legtöbb helyen a helyi szükségletekhez adaptálják. Az ország legnagyobb könyvtárának, a British Museumnak pedig saját szabályai vannak, saját fejlődéssel. A nagy egyetemi könyvtárak nagy részét (Bodleian, Cambridge) inkább a British Museum szabályzata inspirálta, mint a Library Associationé; saját szabályzatuk elkészítésében.

Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a kétféle tradíciót egyeztetni kell. Döntő fordulatot jelentett 1950-ben a Brit Nemzeti Bibliográfia megindulása. A bibliográfia, amelynek elsősorban a közművelődési könyvtárak az előfizetői, az angol-amerikai szabályzatot fogadta el, bár a British Museumba befutó kötelezpéldányok alapján készül. Így tehát ugyanazon a helyen azokat a műveket kétszer és kétféleképpen veszik fel.

Az angol katalógizálási bizottság törekvése most arra irányul, hogy az amerikaiakkal közösen készítse elő az új, egységes, valamennyi angolnyelvű országra érvényes szabályzatot. A nemzetközi konferencia eredményeit valószínűleg tekintetbe fogják venni a szabályzat végleges kidolgozásánál. Megkönnyíti a szabályzat létrejöttét, hogy a bizottságban a British Museum képviselői is kifejezésre juttatták saját szabályzatukkal való elégedetlenségüket. Megnehezíti viszont az új szabályzatnak a gyakorlatban való bevezetését, hogy a más alapokon nyugvó nagy katalógusok, elsősorban a British Museum katalógusának átalakítása óriási vállalkozás lesz. Előbb vagy utóbb azonban meg kell kezdeni, ezt mindenki elismeri. (MÁ)

SICKMANN, Ludwig: Les problèmes du catalogue alphabétique d'auteurs et de titres en Allemagne. Situation présente. = B.Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no.

A betűrendes katalógus problémái Németországban. A jelenlegi helyzet.

Ludwig Sickmann expozejában rámutat arra, milyen katalogizálási problémákat vetett fel Németországban a 2. világháborúban többé-kevésbé sérült vagy elpusztult

könyvvállomány és katalógusok revíziója. Az első korszakban, közvetlenül a háború után, a munka sürgetett s be kellett érniök a meglévő szabályzatokkal. De már 1949-ben megalakult Nyugat-Németországban egy katalogizálási bizottság, amely a Porosz Instrukciók reformjának gondolatával foglalkozott. Az 1954-es brémai könyvtáros konferencia óta a katalogizálás kérdései állandóan szőnyegen vannak. Az utóbbi időben a vitákat erősen befolyásolta (s részben paralizálta) a jövőd nemzetközi konferencia. A londoni előkészítő ülés óta azonban komolyan készülnek a párizsi konferenciára. A német könyvtárosok belátták, hogy csak úgy vehetnek részt a párizsi vitákban, ha bizonyos fokig szakítanak a hagyományokkal. Anélkül, hogy teljesen dezavualnák a Porosz Instrukciókat, tesznek bizonyos engedményeket. Így például elfogadták a mechanikus sorrend elvét, már ami az új katalógusokat illeti, nem nyulnak azonban a Porosz Instrukciók szerint készült régi katalógusokhoz.

Nagy viták folytak a testületi szerzőség kérdésében is. Itt is engedményt tesznek s Párizsban a nyugat-német delegátusok (s hihetőleg a kelet-németek is) a testületi szerzőség mellett foglalnak állást. Abban a tekintetben azonban, hogy mit soroljanak ebbe a kategóriába, a németek sokkal óvatosabbak, mint például az amerikaiak vagy a franciák s mindenképpen előnyben részesítik az egyéni szerzőt, ha van ilyen, akkor is, ha valamilyen testület "felelős" a miéért.

Megoszlik a német könyvtárosok véleménye az utalónak az egységes katalóguslappal való helyettesítése kérdésében.

Az "irodalmi egység" fogalmát Németországban mindig is ismerték s így nincs vita a főlap kérdésében. A közművelődési könyvtáraknak és a kurrens bibliográfiák szerkesztőségének azonban megengedik, hogy a "bibliográfiai egységet" részesítsék előnyben. A bibliográfiák az eredeti címet, ha lehet, kiegészítő jegyzetként közölik.

Az összetett és prefixumos nevekre vonatkozólag a németek továbbra is a Porosz Instrukciókat tartják helyesnek, vagyis azt, hogy a tradíciók és a nyelvi hovatartozás döntse el a névformát.

Végül még egy kérdést említ Sickmann: a szabályzat egyszerűsítésének kérdését. Országos szinten szerinte a gyakorlatban használhatatlannak bizonyul az olyan szabályzat, amely csak nagy vonalakban ad utmutatást. Nemzetközi vitákban viszont csak az alapvonalakban lehet megegyezni, amelyeket a bibliográfiák és katalógusok (főképp nyomtatott katalógusok) készítésében követni kell. Ezek az alapvonalak és elvi megfontolások azonban befolyással vannak az egyes országok könyvtárosi vitáira, amint az Németországban is történt. (NÁ)

A PÁRIZSI NEMZETKÖZI KATALOGIZÁLÁSI KONFERENCIÁVAL  
KAPCSOLATOS HIVATALOS DOKUMENTUMOK ÉS FOLYÓIRATCIKKEK  
BIBLIOGRÁFIÁJA

A LONDONI ELŐKÉSZÍTŐ  
ÉRTEKEZLET ÉS A PÁRIZSI  
KONFERENCIA DOKUMENTUMAI

International Federation of Library Associations. International Cataloguing Conference. Preliminary meeting. Working paper[s].

1.no. SICKMANN, L.: Questions for consideration by an international cataloguing conference 3 p.

2.no. WRIGHT, Wyllis E. - LUBETZKY, Seymour: Principles for the construction of a Cataloguing Code. 2 p.

3.no. RANGANATHAN, S. R.: Points for discussion. 5 p.

4.no. Suggestions concerning the co-ordination of cataloguing principles. Submitted by the Association des Archivistes, Bibliothécaires et Conservateurs de Musées de Belgique. 3 p.

5.no. ASCARELLI, Fernanda: Compound names and names with prefixes. 6 p.

6.no. KALAN, Pavle: Choice of entry for authors whose names vary. 7 p.

7.no. SENGUPTA, Benoyendra: Rendering of Asian names as headings in catalogues using the Roman alphabet. 3 p.

8.no. BRAUN, Hellmut: The cataloguing of works with more than one author in the alphabetical catalogue. 14 p.

9.no. POINDRON, Paul: Preliminary report on some problems relating to corporate authorship. 5 p.

10.no. PIERROT, Roger: Anonymous works entered under group headings and form headings. 4 p.

13.no. EDELMANN, R.: Outlines of a plan for a union catalogue of Jewish literature. 3 p.

14.no. MONTEIRO DA CUNHA, Maria Luisa: Report on the situation and the problems of cataloguing in Latin America. 6 p.

15.no. Japanese cataloguing practice. Submitted by the Japan Library Association. 2 p.

International Federation of Library Association. International Cataloguing Conference. Preliminary meeting. London, July 19th - 25th, 1959. Report. = Mitteilungsblatt. (Nordrh. Westf.) 9. Jg. 1959. 5.no. 132-145. p.

International Federation of Library Associations. International Conference of Cataloguing Principles. Working paper[s].

1.no. OSBORN, Andrew D.: Relation between cataloguing principles and principles applicable to other forms of bibliographical work. 13 p.

2-4.no. LUBETZKY, Seymour - VERONA, Eva - JOLLEY, Leonard J.: The function of the main entry in the alphabetical catalog. 8, 23, 5 p.

5.no. [VASZILEVSKAJA] VASILEVSKAYA, V. A.: 1. Limits to the use of entries under corporate authors. 2. The cataloguing of laws and treaties. 16 p.

6.no. HONORÉ, S[uzanne]: 1. Form of heading for corporate authors. 2. Treatment of subordinate bodies. 11 p.

7.no. PIERROT, Roger: Entry of anonymous works under standard or form titles. 7 p.

8.no. DUNKIN, Paul S.: Problems of the cataloguing of serial publications. 8 p.

9.no. EISENHART, Ruth C.: Cataloguing of liturgies and religious texts in the alphabetical catalogue. 10 p.

10.no. BRAUN, H[ellmut]: Multiple authorship 15 p.

11.no. KALAN, Pavle: Choice of entry for authors whose names vary 25 p.

12.no. ASCARELLI, Fernanda: Report on compound surnames and surnames with prefixes. 3, 18 p.

13.no. MONTEIRO DA CUNHA, Maria Luisa: Treatment of Brazilian and Portuguese names. 19 p.

14.no. SENGUPTA, Benoyendra: Rendering of Indic names-of-person in catalogue entries. 18 p.

16.no. EDELMANN, R.: The treatment of names in Hebrew characters and title entry for Hebrew books. 3 p.

17.no. GULL, C. D.: The impact of electronics upon cataloguing rules. 17 p.

Draft statement of principles. 7 p. (Magyarul: F 2543.)

Statement of principles. 18 p. (Magyarul: F 2546.)

Definitions of cataloguing terms. Provisional English list.

A KONFERENCIA ELŐKÉSZÜLETEI  
BESZÁMOLÓK A KONFERENCIÁRÓL

ATHERTON, Pauline: International Conference on Cataloguing Principles. An observers report. = Spec.Lib. 52. vol. 1961. 10.no. 583-584.p.

A megfigyelő beszámolója a párizsi Nemzetközi Katalógizálási Konferenciáról.

BALL, Katharine L.: International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October 9th-18th, 1961. = Canadian Library. 18.vol. 1962. 4.no. 1.part. 147-156.p.

Nemzetközi Katalógizálási Konferencia, Párizs, 1961. október 9-18. - Beszámoló.

1105. BALL, Katharine: Preliminary meeting for the International Cataloguing Conference. = Canadian Library. 16.vol. 1960. 4.no. 185-186.p.

A Nemzetközi Katalógizálási Konferencia (1961.) előkészítő ülése. - London, 1959. július 19-24.

BORKOWSKA, Wladyslawa: Miedzinarodowa Konferencija w sprawie zasad katalogowania /Paryz, 9-18.X.1961./ = Bibliotekarz. 29.rok. 1962. 2.no. 52-56.p.

Beszámoló a párizsi Nemzetközi Katalógizálási Konferenciáról.

CHESNUT SHENK, Charlotte F.: International Conference on Cataloging Principles. = Spec.Lib. 52.vol. 1961. 5.no. 243-244.p. Bibliogr. 243-244.p.

A katalógizálás elvi kérdéseivel foglalkozó nemzetközi konferencia. (Párizs, 1961.okt.9-18.)

Conférence Internationale de Catalogage. Réunion préliminaire à Londres. (19-25 juillet 1959.) = B.Bibl.Fr. 4.ann. 1959. 7/8.no. 367-374.p.

Nemzetközi Katalógizálási Konferencia. Előkészítő ülés Londonban, 1959. jul.19-25-én.

Conférence Internationale sur les Principes de Catalogage. Analyses des documents de travail et réponses de la Commission Française de Catalogage. = B.Bibl. Fr. 6.ann. 1961. 9-10.no. 451-483.p.

A Nemzetközi Katalógizálási Konferencia "working-paper"-jeinek elemzése és a Francia Katalógizálási Bizottságnak a javaslatokra adott válasza.

DOMANOVSKY Ákos: A párizsi nemzetközi katalógizálási konferencia. = A Könyvtáros. 12.évf. 1962. 2.sz. 70-71.p.

DRTINA, Jaroslav: Pred prvou mezinárodní konferenci o katalogizaci. = Knihovník. 5.roč. 1960. 10.no. 311-314.p.

Az első Nemzetközi Katalógizálási Konferencia elé.

I[nternational] F[ederation of] L[ibrary] A[ssociations] International Cataloguing Conference. Preliminary Meeting, London, July 19th-25th. 1959. = Libri. 9.vol. 1959. 3.no. 254-261.p.

Az IFLA Nemzetközi Katalógizálási Konferenciája. Előkészítő megbeszélés, London, 1959.jul.19-25.

International Federation of Library Associations. International Cataloguing Conference. London, 19-25 July 1959. = Unesco B.Lib. 13.vol. 1959. 11/12. no. 266-269., 292.p.

Az IFLA Nemzetközi Katalógizálási Konferenciája. London, 1959.július 19-25.

LOEBENSTEIN, Helene: Vorbereitende Tagung für eine Internationale Konferenz über Katalogisierungsprinzipien. London 19-25. Juli 1959. = Biblos. 9.Jg.1960. 1.H. 14-21.p.

A Nemzetközi Katalógizálási Konferencia előkészítő ülése. London, 1959.július 19-25.

OLSEN, Torkil: Omkring den planlagte internationale konference om katalogiseringsprincipper. = Bogens Verden. 42.årg. 1960. 4.no. 174-178.p.

A katalógizálás elveivel foglalkozó nemzetközi konferenciákról.

POINDRON, Paul: Préparation de la Conférence Internationale sur les Principes de Catalogage. Paris, 1961. = B.Bibl.Fr. 5.ann. 1960. 12.no.467-483.p.

A Nemzetközi Katalógizálási Konferencia /Párizs, 1961./ előzményei és előkészítése. - Rövidített angol ford.megj.: Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3. no. 225-237.p.

POPOVIĆ, Olga: Pred održavanje međunarodne konferencije za katalogizaciju u Parizu 1961. god. = Bibliotekar (Beograd). 12.g. 1960. 1-2.no. 48-53.p.

Az 1961.évi párizsi Nemzetközi Katalógizálási Konferencia elé.

RANGANATHAN, S.R.: International Conference on Cataloguing 1961. = Ann. Libr. Sci. 8.vol. 1961. 1.no. 19-25. p. Bibliogr. 25.p.

Az 1961. évre kitűzött Nemzetközi Katalógizálási Konferencia.

SICKMANN, Ludwig: Die Diskussion der Probleme des alphabetischen Katalogs in Deutschland und die Internationale Konferenz der IFLA. = Börsenblatt (Frankfurt a.M.). 17.Jg. 1961. 84.H. 1834-1838.p.

A betűrendes katalógus problémáinak vitája Németországban és az IFLA Nemzetközi Katalogizálási Konferenciája, Párizs, 1961. okt.9-18.

SPALDING, Sumner C.: International Cataloging Conference adopts statement of principles. = Libr.J. 86.vol.1961. 21.no. 4143-4144.p.

A Nemzetközi Katalogizálási Konferencia katalogizálási szabályzatot fogad el.

3603. Stellungnahme zu den Themen der Internationalen Konferenz für Grundsätze der alphabetischen Katalogisierung. = Z. Bibl.Bibliogr. 7.Jg. 1960. 4.H.380-384.p.

A Nemzetközi Katalogizálási Konferencia témáival kapcsolatos állásfoglalás Nyugat-Németországban.

VASZILEVSZKAJA, V.A.: Podgotovka mezsdunaro'noj konferencii po principam katalogizacii. = Szov.Bibliogr. 1961. 2. no. 44-50.p.

A katalogizálás elveiről szóló nemzetközi konferencia. - Az 1961. októberében, Párizsban tartandó konferencia előkészítéséről.

2405. WRIGHT, Wyllis E.: International Cataloging Conference. = Libr.Res.Techn. Serv. 4.vol. 1960. 1.no. 85-89.p.

Nemzetközi Katalogizálási Konferencia. Előkészítő ülés, London, 1959. július 19-25.

A KATALOGIZÁLÁS ELNÉLETÉVEL  
ÉS GYAKORLATÁVAL FOGLALKOZÓ  
CIKKEK KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A  
KONFERENCIÁRA

CHAPLIN, A. H.: Les problèmes du catalogue en Grande-Bretagne. = B.Bibl. Fr. 6.ann. 1961. 9-10.no. 437-440.p.

A katalogizálás problémái Nagy-Britanniában.

DOMANOVSZKY, Ákos: Die korporative Verfasserschaft. = Libri. 11.vol.1961. 2.no. 115-158.p. Bibliogr. 156-158.p.

A testületi szerzőség.

DRTINA, Jaroslav: Kolektivni autorstvi. = Knihovnik. 5.roč.1961. 2.no. 45-48.p.

3.no. 88-90.p.

4.no. 107-110.p.

A testületi szerzőségről.

NOVIKOVA, E.: Les principaux problèmes du catalogue en URSS. = B.Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9-10.no. 441-450.p.

A katalogizálás főbb problémái a Szovjetunióban.

NOVIKOVA, E.A.: Osznovnue problemu katalogizacii za rubezsom i v szovetskoj katalogizacionnoj teorii i praktike. = Szov. Bibliogr. 1961. 2.no. 51-71.p. Bibliogr. lábjegyzetekben.

A katalogizálás alapvető problémái külföldön és a szovjet katalogizálási elméletben és gyakorlatban.

PLISZCZYŃSKA, Hanna: Główne problemy zasad katalogowania. = Przegl.Bibl. 28.rocz. 1960. 4.no. 289-305.p.

A katalogizálási elvek fő problémái.

RANZ, Jim: Alexander J.Rudolph and his "new method of cataloging". = Libr. Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 4.no. 259-266.p. Bibliogr. 265-266.p. Illusztr.

Alexander J.Rudolph és "Új katalogizálási eljárása". - 1891-ben.

SICKMANN, Ludwig: Les problèmes du catalogue alphabétique d'auteurs et de titres en Allemagne. = B.Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9-10.no. 423-429.p. Bibliogr. 428-429.p.

A betűrendes katalógus problémái (Nyugat-) Németországban.

SZAMOJLOV, V.A.: O nekotorih szpornih voproszah katalogizacii i szisztematizacii hudozsesztvennoj literaturu narodov SzSzsZr. = Szov.Bibliogr. 1961. 4.no. 54-58.p. Bibliogr.passim.

A Szovjetunió népei szépirodalmának vitás katalogizálási és osztályozási kérdései.

WRIGHT, Wyllis E.: Problèmes courants du catalogue aux Etats-Unis. = B. Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9-10.no. 431-435.p.

A katalogizálás jelenlegi problémái az Egyesült Államokban.

AZ ALA SZABÁLYZATÁNAK  
REVIZÍCIJÁVAL FOGLALKOZÓ CIKKEK

BECKMAN, Margaret: Experiment in the use of the revised code of cataloguing rules. = Libr.Res.Techn.Serv.5.vol. 1961. 3.no. 216-220.p.

A katalogizálási szabályok megváltoztatott kódexének kísérleti alkalmazásai.

BROWN, Margaret C.: Living with the new code: the Free Library of Philadelphia. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 206-212.p.

Milyen alakban tudná a Free Library of Philadelphia elfogadni az új [ALA katalogizálási] tervezetet.

COLBURN, Edwin B.: Wilson Company cataloging changes. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 212-216.p.

A Wilson Company által a katalogizálás terén alkalmazott változtatások.

COMINS, Dorothy: Catalog code revision for serial publications. = Libr. Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 220-224.p.

A katalogizálási szabályzat revíziója a sorozati kiadványokkal kapcsolatban.

DEWTON, Johannes: Holes in the fish net. = Libr.J. 86.vol. 1961. 15.no. 2752-2755, 2771.p.

Lyukak a hálóban. - Az ALA katalogizálási szabályzattervezetének vitája.

F 2542. DEWTON, Johannes L.: A nagy ábránd. Néhány megjegyzés a katalogizálás jelenlegi állapotáról és az ALA szabályzattervezetéről. (The grand illusion.) = Libr. J. 86.vol. 1961. 9.no. 1719-1729.p.

DOENDORF, Mary Seely: School libraries and the draft code. = Libr.Res. Techn.Serv. 5.vol. 1961. 4.no. 281-284.p.

Az iskolai könyvtárak és az [ALA] új katalogizálási szabályzatának tervezete.

DUNKIN, Paul S.: Cutter redivivus. = Libr. 11.vol. 1961. 2.no. 181-189. p. Cutter redivivus. - Az amerikai katalogizálási szabályok revíziója.

DUNKIN, Paul S.: Guesstimates unlimited: the draft code in imagined operation. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 179-185.p.

Korlátok közé nem szorított feltételezések: az ALA szabályzat-tervezet feltételezett alkalmazásának [költségvetési] következményei.

DUNKIN, Paul: Howlers - here and now. = Libr.J. 86.vol. 1961. 15.no. 2744-2749.p.

"Leiterjakabok" - itt is, ott is. - Az ALA katalogizálási szabályzattervezete bírálóinak tévedései.

HASKINS, Susan M.: Is Harvard bound by the past? = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 189-198.p. Bibliogr. 198.p.

Köti-e a Harvard Egyetem Könyvtárát a múlt hagyománya [címeirési szempontból.]

HINES, Theodore C.: Comment on the draft code. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 237-240.p.

Észrevételek a [z ALA] szabályzat-tervezettel kapcsolatban.

LUBETZKY, Seymour: Smoke over revision. = Libr.J. 86.vol. 1961. 15. no. 2740-2744.p.

Püstfelhő az [ALA katalogizálási szabályzatának] revíziója felett. - Megjegyzések Johannes L. Dewton The grand illusion c. cikkére. L. Rep. 4347.

SMITH, Audrey: Substantive changes in the draft code, June 1960-July 1961. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 4.no. 341-342.p.

Az ALA új katalogizálási szabályzattervezetén 1960 június - 1961 július között eszközölt lényeges változások.

SPALDING, Summer C.: Illusion? De- lusion? Collusion? = Libr.J. 86.vol. 1961. 15.no. 2749-2751.p.

Illuzió? Hallucináció? Összepaktlás? - Az ALA katalogizálási szabályzattervezete bírálóinak bírálata.

SPALDING, C. Sumner: The quantitative effects of changed cataloging rules on the existing catalog. = Libr.Res. Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 198-206.p.

A megváltozott katalogizálási szabályok kvantitatív hatása a meglévő katalógusokra. [Statisztika a Library of Congress katalógusai alapján.]

WRIGHT, Wyllis E.: Comparison of results of use of C[ode of] C[atologing] R[ules] draft code versus present ALA rules. = Libr.Res.Techn.Serv. 5.vol. 1961. 3.no. 186-188.p.

A CCR szabályzat-tervezet alkalmazásának várható eredményei a jelenlegi ALA szabályokkal szemben.

Felhívjuk az olvasók figyelmét, hogy a

### KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI SZAKKÖNYVTÁR

hétfőtől-péntekig

de. 9- este 8-ig nyitva van.

szombaton

de. 9-13 óráig az olvasók rendelkezésére

A Szakkönyvtár telefonszáma: 134-000/ 269. mellék.

## OSZTÁLYOZÁS

### ADATOK AZ ETO UJABB FEJLŐDÉSÉHEZ

Olyan hatalmas vállalkozásnak, amely világszerte egységes osztályozási munkaesközt kíván biztosítani könyvtári, bibliográfiai és dokumentációs célra, lépést kell tartania a tudomány újabb eredményeivel. Erre törekszik az Egyetemes Tizedes Osztályozás. Most ne azt vizsgáljuk, hogy milyen sikerrel.

Ujabb táblázatot nem lehet sűrű időközökben kibocsátani, mert az nem gazdaságos. Nemzetközi síkon is jegyzékkel és pótjegyzékkel kell lehetőséget adni, hogy az érdekeltek a változásokat figyelemmel kísérhessék.\*

Nálunk az ETO-nak hivatalos magyar kivonata 1955. július 1-ig dolgozta be a módosításokat. Az újabb fejlődés lényeges elemeiről az Országos Könyvtárügyi Tanács 8. számú kiadványa tájékoztat.\*\* 2. kiadása 1960. közepéig szakrendben közölte a változásokat. (Az ETO új rövidített magyar nyelvű kiadását az Országos Osztályozási Bizottság készíti elő 1963 évi megjelenésre.)

De 1960 óta is történtek a rendszernek olyan fejlesztései, amelyek az 1955 júliusában lezárt rövidített magyar táblázatokkal dolgozó szaktársaink munkáját érintik. Csak ezen változások ismeretében végezhetik szakozó könyvtárosaink feladataikat legalább annyira korszerűen, amennyire a tizedes vagy akár más rendszer képes a tudomány egyes ágaiban jelentkező felfedezéseket, vívmányokat, eredményeket számba venni, csoportosítani és elhelyezni táblázataiban.

Az alábbiakban a magyar rövidített kiadás használói számára állítjuk össze a fontosabb kiterjesztéseket és változtatásokat. Első alkalommal a közös alosztásoknál bekövetkezett fejlődés mozzanatait regisztráljuk, majd a fő táblázati rész szakrendjében haladva folytatni szándékozunk tájékoztatásunkat.

Lényeges változást találunk a földrajzi közös alosztások fizikai helymegjelöléseknél (2). Az éghajlati övezetek, a klimatikus zónák (211/213) jelzetcsoportjában.

(211-13) Déli sarköv

(211-17) Északi sarköv

használandó az eddigi (211.1) és (211.2) jelzet egyidejű törlésével. Ugyanigy

(212-13) Déli mérsékelt öv

(212-17) Északi mérsékelt öv

a régi (212.1) és (212.2) helyett.

Jegyezzük még fel a következő alosztáslehetőségeket ebben a csoportban:

(211,6) Állandó jégzóna

\* Most jelent meg az elfogadott változásokat félévenként regisztráló *Extensions and corrections to the UDC ser. 4, 5. száma*, amely az 1959. jan. 1-től 1961. jun. 31-ig. végrehajtott változásokat tartalmazza.

\*\* Veredy Gyula: *A könyvtári osztályozás újabb kérdései különös tekintettel a tizedes rendszer fejlődésére*. 2. átdolg. bőv. kiad. Bp. 1961. 83 p.

- (211.7) Tundra
- (212.3) Hideg mérsékelt öv
- (212.4) Hűvös mérsékelt öv
- (212.5) Meleg mérsékelt öv
- (213.1) Szubtrópusi övezet
- (213.5) Trópusi forró övezet

Lényegesen megváltozott a Szovjetunió földrajzi alosztásainak táblázata. A Szovjetunió, mint a FID tagja javaslatára illetékes szervek közreműködésével "1961. 03. 24" keltezésű jegyzék (Note P 728) az eddigi (47) és (57) alosztások módosított szövegével a Szovjetunió hivatalos területi felosztásához simulóan adja az új skémát. Az ettől eltérő jelzetek a (47) és (57) csoportban, valamint az összes (58) alatti SzU Közpázsiai Köztársaságok szákszámai megszűntek. Az utóbbi területek is (57) alosztási csoportba nyertek elhelyezést.

Az új felosztást főbb vonásokban az alábbi táblázatok adják

(47) Szovjetunió	(474.2) Észk SzSzk
(470) Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista köztársaság	(474.3) Lett SzSzk
(470.1) Észak	(474.5) Litván SzSzk
(470.11) Arhangelszk	(475) Történelmi célokra megmarad
(470.12) Vologda	(476) Belorusz SzSzk
(470.13) Komi ASzSzk	(476.1) Minszk
(470.2) Északnyugat	(477) Ukrán SzSzk
(470.22) Karél ASzSzk	(477.41) Kiev
(470.23) Leningrád	(477.54) Harkov
(470.3) Közép-Oroszország	(477.74) Odeszsa
(470.311) Moszkva	(477.87) Kárpátukrajna (Uzsgorod, Ungvár)
(470.312) Tula	(477.9) Krim
(470.325) Voronezs	(478.9) Moldvai SzSzk
(470.328) Mordvin ASzSzk	(479) Kaukázus
(470.332) Szmolenszk	(479.2) Transzkaukázus
(470.343) Mari ASzSzk	(479.22) Gruz SzSzk
(470.344) Csuvas ASzSzk	(479.24) Azerbajdzsán SzSzk
(470.4) Közép- és Felső-Volga	(479.25) Örmény SzSzk
(470.41) Tatár ASzSzk	A Szovjetunió ázsiai területei (57) alatt egyesültek.
(470.5) Ural	(571) Ázsiai Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság
(470.51) Udmurt ASzSzk	(571.1) Nyugat-Szibéria
(470.52) Baskir ASzSzk	(571.5) Kelet-Szibéria
(470.6) Észak-Kaukázus	(571.6) Távolkelet
A Kaukázust, mint egészet l. (479) alatt	(574) Kazah SzSzk
(470.68) Kalmük ASzSzk	(575) Közép-Ázsia
(474) Balti köztársaságok	(575.1) Üzbég SzSzk

Nagyobb arányú változtatást hozott volna az afrikai földrajzi alosztásoknál az 1961 évi május 25-i javaslat (Note P 743), ha nem érkeztek volna be felszólalások a tervezett módosítás ellen. Így csak későbbi időpontban lehet a közben is történt változásoknak megfelelő új és hatályos táblázati felosztással számolni.

Az idő szerinti alosztásoknál a szabatos jelölés egyes vonásokkal kapcsolt összetett jelzeteknél a vonás után két számjegyű. Az ETO magyar kivonatos kiadásában ennek megfelelően

"43-2" helyett "43-02"

"52-2" helyett "52-02"

"52-3" helyett "52-03"

"53-2" helyett "53-02"

írásmódot kell használni.

Elhatározta a Central Classification Committee, (CCC. - Központi Osztályozási Bizottság) hogy a - jelű korlátozottan közös alosztásokat fokozatosan általánosan közös alosztásokká alakítja át. Első lépésként a -05 Személyek alosztást, amely eddig főképpen a társadalom- és orvostudományban szerepelt részletezve korlátozottan közös alosztásként, javasolja most egységes felosztásban és bővebb tagolásban általánosan használhatónak. A javaslatból rövidesen hatályos határozat lesz.

Az aposztróffal képzett szintézist jelentő alosztások lerakási sorrendjében történt változás. Ezentúl az aposztrófos alosztású jelzet közvetlenül a következő értékű főtáblázati tizedes szám elé kerül, pl.

669.35

669.35(04)

669.35(47)

669.35-43

669.35.09

669.35'24

669.35'71

669.36

vagyis minden más közös, vagy korlátozottan közös alosztás megelőzi az aposztrófosat. (VGy)

## **TÁJÉKOZTATÓ MUNKA** (BIBLIOGRÁFIA, DOKUMENTÁCIÓ)

### **AZ UNESCO NEMZETKÖZI BIBLIOGRÁFIAI, DOKUMENTÁCIÓS ÉS TERMINOLÓGIAI TANÁCSADÓ BIZOTTSÁGÁNAK ELSŐ ÜLÉSE** (Párizs, 1961. szeptember 21-29)

A Könyvtári Figyelőben tavaly (1961. 7.sz.) beszámoltunk az Unesco 1961-62. évi könyvtári és dokumentációs programjáról. A beszámolóban ismertettük a Nemzetközi Bibliográfiai, Dokumentációs és Terminológiai Tanácsadó Bizottság megalakulásának körülményeit. (440-441.p.)

A bizottság 1961. szeptember 21 és 29 között tartotta első ülését Párizsban. Az ülésre kiadott irományok, melyek jegyzékét a 28-29. oldalakon közöljük, - a Könyvtartományi Szakkönyvtárban az érdeklődők rendelkezésére állanak.

Az alábbiakban az ülésről kiadott - jegyzékünkben a 18. sorszám alatt leirt - zárójelentést ismertetjük részben teljes, részben pedig kivonatos fordításban.

A zárójelentés 1-4 pontjai a megnyitó ülésről, az ügyrendekről és a bizottságok megválasztásáról számolnak be.

#### **5. JAVASLATOK TÖBB NYELVŰ SZÓTÁRAK SZERKESZTÉSÉRE**

A titkárság jelentette a Bizottságnak, hogy érdeklődés mutatkozik több nyelvű szótárak iránt, mivel ezek a gazdasági fejlődés terén most elindult országokban a művelődés munkájának alapjául szolgáló eszköznek tekinthetők.

A több nyelvű szótárakra vonatkozó javaslatokkal foglalkozó albizottság a kérdésről három ülésen foglalkozott. Az albizottságnak a Bizottság elé terjesztett írásos jelentése röviden a következőket tartalmazza.

- a/ szükség van több nyelvű szótárakra;
- b/ a több nyelvű szótárak szóanyagának javítására kell törekedni;
- c/ erőpocsékolás elkerülése végett koordinálni kell az ezen a területen folyó munkákat;
- d/ arra kell törekedni, hogy az ilyen szótárak a lehető legszélesebb körökben legyenek hozzáférhetőek és terjeszthetők.

Az idevágó munkának kétféle jellegűnek kell lennie; a kétféle munkának nagyjából a következő arányban kell megoszlania:

- szótárak szerkesztése 75 %
- bibliográfiai tevékenység 25 %.

Az albizottság jelentéséhez csatolt függelék a fenti javaslatok közül többet részleteiben ismertet, példákat sorol fel a meglevő több nyelvű szótárakból s tanácsokat ad ilyen szótárak szerkesztéséhez. Nyomatékosan rámutat ezenkívül az ilyen jellegű munka koordinálásának szükségére, ami egyébként - mint külön programpont - a teljes bizottság munkatervében is szerepel. (L. 6.g. pontot).

## 6. A BIBLIOGRÁFIAI, DOKUMENTÁCIÓS ÉS TERMINOLÓGIAI MUNKA NEMZETKÖZI KOORDINÁLÁSA

### a) Elsődleges kiadványok [7] \*

A Basis of a code of good practice for scientific publications (A tudományos művek közzétételének helyes gyakorlatára vonatkozó szabályzat alapelvei) c. dokumentumot, amelyet az ICSU-FID-ISO-UNESCO\*\* közös bizottság szerkesztett, az Unesco Alkalmazott-és Természettudományi Főosztálya jóváhagyás végett a Bizottság elé terjesztette. A szabályzatban az a javaslat foglaltatik, hogy minden cikkhez a szerző által készített összefoglalás csatlakozzék s utalás történjék a szöveg természetére (eredeti, ideiglenes, illetve szemle) vonatkozóan. A szabályzat ezenfelül tudományos művek írására vonatkozó irányelveket s javaslatokat tartalmaz a szerkesztők számára.

A Bizottság véleménye szerint ez a szabályzat, mivel a természettudományok és a műszaki tudományok szem előtt tartásával készült, a társadalomtudományok és a humán tudományok területén mindaddig nem alkalmazható, amíg csak ezen szakterületek nemzetközi, nem-kormányzati, szervezetei felül nem vizsgálták.

A szabályzattal kapcsolatban a következő kérdések merültek még fel:

- 1 kötelezővé tehető-e a szabályok elfogadása?
- 2 miként lehet a kiadókat (de ugyanúgy a szerzőket és szerkesztőket is) érdekeltté tenni a szabályzat alkalmazásában?
- 3 nincs-e lehetőség a tudományos tárgyú és kutatási eredményekről beszámoló jelentések (report) ide vonására is?
- 4 nem lehetne-e a szabályzatban a figyelmet más rokon kérdésre is ráirányítani, mint amilyen pl. a tudományos folyóiratok formátuma, a publicitás, a pagináció?
- 5 nem lehetne-e a transliterációra vonatkozó utasításokat is felvenni?

A Bizottság a szabályzatot jóváhagyta azzal, hogy kibocsátásakor kifejezésre kell juttatni: csak a természettudományokra és műszaki tudományokra vonatkozik. Utolni kell ezenfelül a megfelelő ISO-ajánlásokra. Az utóbbiakat függelék alakjában a szabályzathoz kell csatolni.

### b) Nemzetközi referáló szolgáltatások a természettudományok területén [8]

(Az Unesco titkársága által 1962. júliusában a Gazdasági és Szociális Tanács 39. ülészsaka elé terjesztendő jelentés. (Res. E/804A (xxx))

A dokumentumot a bizottság felülvizsgálta s nem emelt ellene kifogást. A bizottság a jelentéstervezetet 1962. februárjában veszi majd kézhez.

### c) Katalogizálási alapelvek [9]

Az IFLA előzetes tájékoztató jelentést terjesztett a Bizottság elé a katalogizálás

\* A szögletes zárójelbe tett szám a 28-29. oldalakon közölt jegyzék tételszámára utal.  
ICSU International Council of Scientific Unions.-ISO International Organisation for Standardisation.

alapelveinek egyeztetéseire életrehívott munkacsoportjának tevékenységéről. A Párizsban októberben tartandó konferencián\* legalább 56 nemzeti és nemzetközi szerv delegátusa, valamint 50 személy megfigyelőként vesz részt. A jelentés szerint a konferencián nem szándékoznak minden könyvtárnak egyaránt megfelelő s részletekbe menő katalogizálási szabályzatot szerkeszteni.

#### d) Nemzetközileg elfogadható osztályozási rendszer [10]

A Bizottság tagjai számára szétosztott dokumentum az ETO bírálatával foglalkozó újabb cikkek és viták szemléjét tartalmazta. Azt a véleményt képviseli, hogy - bár az ETO alkalmazását és tökéletesítését jelenlegi felhasználási körében folytatni kell, - ugyanakkor azonban új osztályozási rendszer kidolgozására is szükség van. Az egyik albizottság megtárgyalta ezeket a javaslatokat s az alábbi jelentést terjesztette a tényszerű Bizottság elé, amit a Bizottság azután elfogadott. \*\*

- 1/ Szükség van az ETO sürgős revíziójára.
- 2/ A Bizottság - új osztályozási rendszer kérdésének gondos tanulmányozása után - azt javasolja, kapjon a FID megfelelő pénzügyi támogatást reá, hogy olyan osztályozási célokat szolgáló terminus-jegyzéket állítson össze (a természettudományok és a műszaki tudományok kivételével, mert ezekkel kapcsolatban bizonyos vonatkozásban ez a munka már megtörtént), mint amilyenek pl. az "emberi kapcsolatok területének kartotékjában" ("human relations area file") már használatban vannak. Bevezetőül szolgálna ez a jegyzék az alábbi célokat szolgáló osztályozási rendszer tanulmányozásához:
  - a/ polcokon, kartotékokban és bibliográfiákban való lineáris elrendezés,
  - b/ kézi peremlyukkárták, illetve "peek-a-boo"-rendszer\*\*\* alkalmazása, és
  - c/ teljes gépesítés.

\* A konferenciáról beszámolót az 1-20. oldalakon közlünk.

\*\* A jelentés a következő bibliográfiát tartalmazza:

1. A. SUNDELIN: The present system of revision of the UDC, some critical remarks. = International Congress of Libraries and Documentation Centres, Brussels, 11-18 September 1955. 2. vol. B 113-118.p. The Hague 1955.
2. O. FRANK: Über die zukünftige Entwicklung der Internationalen Dezimalklassifikation. = R. Doc. 27.ann. 1960. 4.no. 141-144.p.
3. E. WÄHLIN: Allmänna principer för litteraturklassificering med speciell hänsyn till den aktuella internationella debatten. = Biblioteksbladet 46 årg. 1961. 2.no. 90-96.p.
4. F. DONKER DUYVIS: General and special classifications. = International Congress of Libraries and Documentation Centres, Brussels, 11-18 September 1955. 1. vol. 204-207. p.
5. B.R.F. KYLE: The UDC: A study of the present position and of its future developments, with particular attention to those schedules which deal with the humanities, arts and sciences. = Unesco B. Libr. 15.vol. 1961. 2. no. 53-69.p.
6. B.C. VICKERY: The universal decimal classification and technical information indexing. = Unesco B. Libr. 15.vol. 1961. 3.no. 126-138, 147. p.
7. G.A. LLOYD: A "new deal" in universal classification? 1 R.Doc. 27.ann. 1960. 4.no. 149-153.p.
8. A. KING: The universal decimal classification. = R.Doc. 28.ann. 1961. 1.no. 1-2.p.
9. K. FILL: Kritische Gedanken zur Revision der Dezimalklassifikation. = R.Doc. 28.ann. 1961.
10. O. FRANK: Die Dezimalklassifikation, Anwendung und Weiterentwicklung. Stuttgart, 1960. (Handbuch der Klassifikation H. 12).
11. G.A. LLOYD: Comparison of Dewey DC and UDC at a minimum three-figure level. = R. Doc. 27.ann. 1960. 2.no. 45-80.p.
12. C. CLEVERDON: The Aslib Cranfield research project on the comparative efficiency of indexing system. = Aslib Proc. 12.vol. 1960. 12.no. 421-431.p.
13. J.A. SCHÜLLER: Experience with Indexing and retrieving by UDC and Uniterms. = Aslib Proc. 12.vol. 1960. 11.no. 372-369.p.
14. E. de GROLIER: Etudes sur les catégories générales applicables aux classifications et codifications documentaires. Milan, 1960, 190 p.

\*\*\* Részletes leírását L: Punched cards. The applications to science and industry. 2.ed. New York (1958) 148-151.p.

- 3/ Az eljárásnak a következőkből kell állnia:
- a/ a nyersanyagoknak (10 000 terminus) az ETO angol, francia és orosz rövidített kiadásából, valamint értelmező szótárakhoz és tárgyszó-jegyzékekhez hasonló egyéb anyagból való összegyűjtése,
  - b/ azután a következő munkaszakaszként ennek az anyagnak korlátozott számú fogalmi csoportokba való kialakítása oly módon, hogy egy-egy csoport ne álljon kétezernél több terminusból, a terminusok teljes összege pedig ne haladja meg a tízezret. Ennek a munkának egymástól függetlenül kell az angol, a francia, az orosz nyelv területén végbemennie, mivel így esetleg a gondolkodásmód okozta különbségek a fogalmi csoportosítás terén mutatkozó különbségeket is felszínre hozhatják,
  - c/ az egyes nyelvi munkacsoportok - az osztályozási rendszernek a 2/ alatt említett három összefüggésben való vizsgálata végett - három személyből álljanak.
- 4/ Becslés szerint a szójegyzék munkája nyelvenként 2000 dollárra tehető, újabb 2000 dollárra rug a három nyelv anyagának egyeztetése. Így módon összesen 8000 dollár szükséges a terv végrehajtásához.

Javaslat hangzott el, hogy

- a/ amennyiben lehetséges, negyedik nyelv is - talán német - csatlakozzék az első háromhoz, és
- b/ amennyiben az Unesco-nak nem állna módjában a program teljes mérvű finanszírozása, egyéb, esetleg nemzeti segélyforrások rendelkezésre bocsátásáról történjék gondoskodás.

Olyan Unesco-terv legyen ez, amelyet közbeeső szervként a FID hajt végre.

#### e) Fordítási problémák: gépi fordítás [11]

Az Unesco programja - ösztöndíjak nyújtásával, szünpozionok rendezésével - haszonnal kecsegtet ezen a téren. Kivánatos az egyéb szervezetekkel való együttműködés folytatása is. Megállapítást nyert, hogy a gépi fordítás kérdése nem választható el a gépi adatkeresés kérdéseitől s a FID Committee on Storage and Retrieval (Tárolási és Vissza-keresési) elnevezésű bizottság tevékenysége ezen két területen folyó munka (lásd 6g) koordinálására kíván irányulni. Elhangzott az a javaslat, hogy a titkárság állandó érintkezésben álljon ezzel a FID-bizottsággal. Ráműtettek arra is, hogy a nyelvészeknek nagyobb érdeklődést kell ez iránt a kérdés iránt tanusítaniok.

#### f) Tudományos könyvtárak könyvtárosainak és dokumentálóinak képzése és státusa [12/1,2 és 12/a, b]

Ennek a kérdésnek a tanulmányozására az Unesco 1960. decemberében kettős szerződést kötött az IFLA-val és a FID-del. Ez ideig e tárgyban két különálló közbeeső jelentés érkezett. A felmerülő problémákat albizottság tárgyalta.

Bár az albizottság a két jelentést tanulmányozta, az a felfogás alakult ki velük kapcsolatban, hogy külön-külön nem lehet azokat haszonnal kiértékelni. Éppen ezért az albizottság nyomatékosan javasolta, hogy a FID és az IFLA, valamint a két jelentés szerzői 1961. november 1-ig közös jelentést nyújtsanak be. Foglaljon ez a jelentés magába minden összegyűjtött adatot, hogy a kérdés későbbi tanulmányozása számára rendelkezésre álljon.

A Bizottság javasolta, hogy a tudományos könyvtárosok, a dokumentálók és bibliográfusok képzésének tanulmányozására állítsanak fel munkacsoportot. Ez a munkacsoport megalakulása után végezze el a részét az 1960. évi szerződés értelmében végrehajtott munka, másrészt egyéb rendelkezésre álló tanulmányok és jelentések gondos kiértékelését abból a célból, hogy javaslatokat tehessen az IFLA-val és a FID-del kötendő esetleges második szerződés kiterjedésére vonatkozóan.

\* A jelentés a 12/a sz. alatt felvett dokumentum, melynek kelte 1961. október 16.

Az ilyen vonatkozású tanulmány folytatására tartalékoit 1000 dollár egy részének felhasználásával a könyvtárosképzésre és ilyen jellegű programokra vonatkozóan 1950. óta közzétett tanulmányok és jelentések válogatott, annotált bibliográfiáját kell összeállítani.

A Bizottság a könyvtárosképzés kérdését érintő státus-problémákkal is foglalkozott. Bár a kettő között szoros összefüggés van, mégis - mivel sok egyéb tényező is befolyásolja a státust - ennek a kérdésnek későbbi időpontban való tárgyalása ajánlatos. Elhangzott olyan javaslat, hogy a Bizottságnak azon tagjai, akiknek módjuk nyílik rá, vegyék rá nemzeti bizottságukat: terjesszen a közgyűlés tizenkettedik ülészaka elé a könyvtárosok, dokumentálók és bibliográfusok státusának megjavítására irányuló határozattervezetet.

Megállapítást nyert, hogy a tudományos és szakkönyvtáros, - valamint bibliográfus és dokumentáló képzés előfeltétele a szaktárgyra való komoly felkészülés.

A vita során nyilvánvalóvá vált, hogy a fent említett szerződés és az albizottság jelentése az Unesco képzés iránt tanusított érdeklődésének csak egyik szakaszára terjed ki. Másik igen tontos mozzanata ennek a könyvtárosképzés tanfolyamok és könyvtáros iskolák útján való előmozdítása mindazokban az országokban, ahol ilyenfajta könyvtárosképzéssel még nem találkozunk. Bár ez a kérdés nem szerepelt a Bizottság tárgysorozatában, mégis a tagok részéről az a komoly meggyőződés nyert kifejezést, hogy ez egyike azoknak a legfontosabb területeknek, ahol az Unesco folyamatos és szélesebb körű tevékenységére van szükség.

#### g) A terminológia területén való tevékenység megjavítása

Az International Federation of Translators (IFT - Fordítók Nemzetközi Szövetsége) javaslatot terjesztett a Bizottság elé. Ebben szorosabb együttműködés szükségességére hívja fel a figyelmet a terminológia terén abból a célból, hogy a már megindult fordítási tevékenység köre kiszélesedhessék és a koordinálás, a kutatás és a szabványosítás terén végbemenő folyamatos munka területe is növekedhessék.

Kivánatosnak látszik, hogy ezt a javaslatot is a tudományos dokumentáció nemzetközi szinten való egyeztetése általános tervének keretén belül vizsgálják meg, amit az Unesco 1963-1964. évi programjában kíván kidolgozni.

#### 7. A NEMZETI BIBLIOGRÁFIAI SZOLGÁLTATÁSOK MEGJAVÍTÁSA. [13]

A titkárság röviden beszámolt a Bizottságnak arról, milyen tevékenységet fejtett ki az Unesco ezen a területen a bibliográfiai szolgáltatások megjavításáról tartott 1950. évi konferencia óta. A jövőre vonatkozó tervek a bibliográfiák beszerzésére, a tulajdonképeni bibliográfiai szolgáltatások, technikai, szakmai jellegű munkálataira és a koordinációra vonatkozó széles körű programokat foglalnak magukban. A program általános megvitatása arra utalt, hogy a Bizottság tagjainak véleménye szerint ezen a területen - ahol az Unesco a könyvtárakat igen nagy mértékben segítheti, - sok még a tennivaló. A Bizottság véleménye szerint az Unesco-nak magához kell ragadnia a kezdeményezést az olyan országokban a nemzeti bibliográfiai szolgáltatások kialakítására irányuló segítség felajánlásával, ahol még ilyenekkel nem találkozunk. Rámutatott a Bizottság az olyan szemináriumok fontosságára, amelyet 1960-ban Mexikóban tartottak és amilyenek tartását 1962-ben Kairóban, 1964-ben pedig Japánban tervezik. De olyan országokat is támogathat az Unesco, ahol már van nemzeti bibliográfia, ha folyamatosan segíti a könyvtárosokat a jelenlegi bibliográfiai szolgáltatások megjavítására irányuló törekvésükben. A segítségnyújtás ilyen eseteiben igen fontos a nemzetközi színvonal szem előtt tartása, s mindig utalni kell az 1950. évi konferencia ajánlásaira.

A Bizottság melegen támogatja a titkárság által készített munkatervet (Unesco/LBA/Conf.25/6, 6-10.p.).

\* E. Egger 12/a. sz. alatt említett jelentésének 13-17. oldalain, Majewski 12 b. sz. alatt leírt tanulmányának pedig 15-16. oldalain van a kiadással kapcsolatos bibliográfia.

A Bizottság ezenfelül a következőket javasolja:

- a/ Teljes erővel támogatni kell az országokat a köteleespéldány beszolgáltatás megvalósításában. Ennek kell ui. alapul szolgálnia a nemzeti bibliográfiák összeállításához. Ebből a célból köteleespéldány beszolgáltatási mintatörvényt kell alkotni, amelynek a tájékoztatás új eszközeire, mind a filmekre, mind pedig a kiadványokra ki kell terjednie.
- b/ A nemzeti bibliográfiái központoknak és nemzeti könyvtáraknak gondoskodniuk kell róla, hogy az illető ország történelmére és fejlődésére vonatkozó minden alapvető elsődleges anyag jegyzékbe foglaltassék és valamilyen alakban rendelkezésre álljon. Gyűjtemények és könyvtárusi forgalomban már nem kapható munkák reprodukcióját, illetve mikropublikációját is tervbe kell venni, hogy azokat az egyre nagyobb számú tudományos könyvtárak felhasználhassák.
- c/ Az Unesco-nak továbbra is készségét kell nyilvánítania, hogy segítséget nyújt az olyan államokban a kormányoknak bibliográfiai központok felállítására, ahol ilyenek még nincsenek és gondoskodik ösztöndíjakról könyvtárosok számára, akik a már meglévő bibliográfiai szolgáltatások megjavítására törekcszenek.
- d/ Elő kell segíteni a bibliográfiák - ideértve a rejtett bibliográfiákat is - nemzeti bibliográfiáinak szerkesztését. Nem szabad lekicsinyelni a válogató jellegű (ajánló) nemzeti bibliográfiák jelentőségét sem.
- e/ Nem kell azonban nemzeti bibliográfiák szerkesztésére irányuló minden erő kifejtésnek szükségképpen valamilyen központi szervből kiindulnia. Vannak olyan tevékenységek e területen, amelyek kisebb szervek által jobban végezhetőek el.
- f/ Tanulmányozni kell a könyvtárak, valamint hasonló intézmények együttműködésén alapuló állománygyarapítási problémáit. Megfontolandó, nem lenne-e kívánatos közzétenni az ilyen együttműködésén alapuló beszerzések jegyzékét.
- g/ Elő kellene mozdítani mikrofilm-negatívok, illetve fotokópiák megőrzését, hogy az ilyen jellegű kéréseket könnyebben lehessen teljesíteni.
- h/ Minden országot arra kellene ösztönözni, hogy hírlapoknak és periodikumoknak mikroformátumon, fotokópián stb. való megőrzésére programot dolgozzon ki és valósítsa meg.
- i/ Össze kellene állítani és közzé kellene tenni a humán és társadalomtudományok terén az egy nyelvű szótárak bibliográfiáját. Ez a mű a megfelelője lenne az Unesco által 1955-ben és 1959-ben közzétett Bibliography of monolingual scientific and technical glossaries (Egy nyelvű természettudományi és műszaki szótárak bibliográfiája) c. kiadványának.

8. A "BIBLIOGRAPHY, DOCUMENTATION, TERMINOLOGY" c. bulletin [14] \*

A Bizottság véleménye szerint a Bulletin igen hasznos munkát végez az illető területeken a tájékoztatás gyors terjesztésével; ilyen vonatkozásban a gyorsaságra kell esnie a főhangsúlynak. Javaslatok hangzóttak el a Bizottság tagjai részéről, nem lehetne az egyes számokban - a legközelebbi számban való közzététel végett - hírek beküldésére szolgáló válaszlapokat mellékelni s nem lehetne-e a jelenleginél még több országból válogatott híreket közölni.

9. JAVASLATOK AZ 1961-1962. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS KERETÉBEN  
PÉNZÖSSZEGEK BIBLIOGRÁFIA, DOKUMENTÁCIÓ ÉS TERMINOLÓGIA  
KÖRÉBE VÁGÓ SZERZŐDÉSEK CÉLJAIRA VALÓ FELHASZNÁLÁSÁRA [17]

(Ezeknek a szerződéseknek nem az a céljuk, hogy a felsorolt tevékenységek teljes költségét fedezzék, hanem hogy egyes esetekben ösztönzést, indítást adjanak a segítségben részesülő szervezeteknek a szükséges pénzüsszeg hiányzó részének nyújtása által, más esetekben viszont az olyan terv egy szakaszának elvégzését tegyék lehetővé, amelyeknek teljes egészében való megvalósítása esetleg éveket vesz igénybe.)

\* A Bulletin 1961. elején indult (1961-ben 5 száma jelent meg).

Az alábbi területekre vonatkozóan tett a bizottság javaslatot szerződések kötésére

- a/ Tudományos könyvtárosok és dokumentálók képzése  
(L. 6.f.) . . . . . 1900 dollár
- b/ Levéltári munkára vonatkozó kézikönyvek. . . . . 1100 dollár
- c/ Afrikai könyvtárak, dokumentációs központok, bibliográfiai intézetek stb. jegyzéke . . . . . 600 dollár
- A jegyzéket - 1963-1964-ben való közzététel végett - az 1962. év folyamán állítják össze; jóváhagyása a közgyűlés tizenkettedik ülés-  
szakán történik meg.
- d/ Katalógizálási alapelvek . . . . . 1000 dollár
- Az összeg az IFLA-val kötendő másik szerződés anyagi fedezetéül szolgál, tehát ezen probléma - az 1961-ben Párizsban, a Katalógizálási Alapelvek Nemzetközi Konferenciája utáni - folytatólagos tanulmányozásának céljára.
- e/ Osztályozásra vonatkozó tanulmányok . . . . . 2000 dollár
- Nemzetközi viszonylatban elfogadható osztályozási rendszer kialakítása egész sor nehéz és bonyolult probléma felvetődésére vezet. Ezek megoldása minden valószínűség szerint csak hozzáértő szakemberek alapos és részletekbe menő vizsgálódása után válik lehetségessé. Olyan távlati terv ez, amelynek költsége a szakemberek becslése szerint 500 000 dollár körül fog mozogni, amire a fedezet az Unescon kívül álló különféle forrásokból várható. A javasolt szerződés fedezetére szolgáló összeg révén lehetővé válik a FID számára, hogy két előkészítő értekezletet tartson. Ezek eredményét - mind ennek a problémának felülvizsgálása, mind pedig az ETO leendő revíziója céljából (lásd 6d-t is) - az Unesco Bulletin for Libraries-ben fogják közzétenni.
- f/ Dokumentációs terminológiai szótár . . . . . 2300 dollár
- Szerződést fognak a FID-del kötni, amelynek értelmében a FID - a Vocabularium bibliotecarii függelékeként - négy vagy öt nyelven ideiglenes szövegű szójegyzéket fog összeállítani és közzétenni.
- g/ A természettudományok és technika terén kívül eső több nyelvű szótárak bibliográfiája . . . . . 500 dollár
- A szerződés folytán lehetővé válik az összeállítás már megkezdett munkájának folytatása és kiegészítése.
- h/ Dokumentumok másolása és visszakeresése . . . . . 3000 dollár
- Ez a szerződés lehetővé teszi a FID számára, hogy a dokumentumok másolására és visszakeresésére vonatkozó olyan teljesen új gyakorlati és jól illusztrált kézikönyveket szerkesszen és tegyen közzé, amely az adattárolás és visszakeresés gépi eszközeivel is foglalkozik.
- i/ Mikrofilmezett dokumentumok jegyzéke . . . . . 1000 dollár
- Ez a szerződés lehetővé teszi az Unesco által Latin-Amerikában mikrofilmezett dokumentumok jegyzékének összeállítását és közzétételét.
- j/ Szerzői jog . . . . . 500 dollár
- Ez az összeg olyan műveknek, könyvtárak, levéltárak, dokumentációs központok és tudományos intézetek által való, vagy számára történő fénymásolására vonatkozó tanulmány fedezetéül szolgál, amelyek a szerzői jog védelme alatt állnak.
- k/ Latin-Amerikára vonatkozó segédkönyvek jegyzéke . . . . . 1000 dollár

### Kulturális tevékenység

A Bizottság azon reményét juttatta kifejezésre, hogy a jövőben nagyobb összegek állnak majd rendelkezésre s ezért a filozófia és a humán tudományok körébe vágó bibliográfia pénzügyi alapja éppen olyan mértékben biztosítva lesz, mint a társadalomtudományoké.

### Könyvtári tevékenység

Ami a könyvtárakat illeti, a következő javaslatok hangzottak el:

- a/ össze kell állítani a világ legnagyobb könyvtárainak leíró jegyzékét,
- b/ nemzetközi szünpozionokat kell tartani a könyvtári épületekre és berendezésekre, valamint a könyvtárosok, bibliográfusok és dokumentálók képzésére vonatkozóan,
- c/ a bibliográfiai és dokumentációs szolgáltatók megjavítására szolgáló költségvetés összegét - tekintettel a javasolt számos fontos tervre (lásd feljebb és a 7. pontot) - 24 000 dollárról 60 000 dollárra kell emelni.

A Bizottság - a fenti javaslatok mellett - az Unesco valamennyi osztályának bibliográfiára, dokumentációra és terminológiára vonatkozó programját jóváhagyta.

### 11. MUNKACSOPORTOK LÉTESÍTÉSE A BIZOTTSÁG KERETÉBEN

Jóváhagyta a Bizottság dokumentációs munkacsoport létesítését a természettudományok területén. Ezenfelül azt a kérést intézte a Bizottság a főtitkárhoz, mérlegelje, nem lenne-e kívánatos a Bizottság felkérése további munkacsoportok, így például terminológiai, valamint tudományos könyvtárosok és dokumentálók kiképzésének kérdéseivel foglalkozó munkacsoportok felállítására. (L. 6.f. pontot).

A Bizottság kifejezte azt a kívánságát, hogy a munkát az egyes ülészekok közötti időben is folytatni kell. A Bizottság a maga részéről kész - ha annak szüksége mutatkozik - levelezés útján együttműködni a titkársággal. (BZ)

### A DOKUMENTÁCIÓRA KÉSZÜLT DOKUMENTUMOK JEGYZÉKE

- |   |   |
|---|---|
| United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation. - Organisation des Nations Unies pour l'Education, la Science et la Culture. International Advisory Committee on Bibliography, Documentation and Terminology. - Comité Consultatif International de Bibliographie, de Documentation et de Terminologie. | [5] Observers at the Committee's meeting. 1 lev. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 3a)                         |
| First Session<br>Première Session<br>Paris, 1961. szept. 25-29.   | [6] Provisional list of participants. 2 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 4)                                |
| [1] General information. 2 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 1)   | [7] Primary publications. 5 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 5a)   |
| [2] Provisional Agenda. 1 lev. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 2)  | [8] International abstracting services in the natural sciences. 4 p. (UNESCO/ LBA/ Conf. 25/ 5b)    |
| [3] Document prepared for the Committee. 2. p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 2a)   | [9] Cataloguing principles. 5 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 5c)   |
| [4] Draft rules of procedure. 2 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 3)  | [10] Recent criticism of the Universal Decimal Classification System. 10 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25d) |
|   | [11] Translations problems. 4 p. (UNESCO/ LBA/ Conf.25/ 5e)   |
|   | [12] Status and training of research librarians and documentalists. 1 lev.; Annex A. 4 p.           |

- [12]a EGGER, Eugen: Etude sur la formation professionnelle et le statut des bibliothécaires de bibliothèques de recherches et des documentalistes. Berne, 1961. 19 p. Bibliogr. 13-16. p.
- [12]b MAJEWSKI, Zygmunt: Study on the training and status of documentalists. Warsaw, 1961. 30 p. Bibliogr. 15-17. p.
- [13] Improvement of national bibliographical services. 17 p. (UNESCO/LBA/Conf.25/6)
- [14] The bulletin: Bibliography, Documentation and Terminology. 4 p. (UNESCO/LBA/Conf. 25/7)
- [15] Proposals for contracts 4 p. (UNESCO/LBA/Conf.25/8)
- [16] Photographic reproduction of works protected by copyright by or on behalf of libraries, documentation centres and scientific institutions. 1 p. (UNESCO/LBA/Conf.25/8a)
- [16]a Photocopying of copyrighted material by or for libraries, documentation centres and scientific institutions. 3 p.
- [17] Suggestions for the proposed programme of Unesco for 1963-1964 in bibliography, documentation and terminology... (UNESCO/LBA/Conf.25/9)
- [18] Final report. 10 p. (UNESCO/CUA/111) - Magyarul 4-10. p.: KF 1962. 1. sz. (A zárójelentés nem hivatalos szövege megjelent: Bibliography, Documentation, Terminology. 1. vol. 1961. 5. no.)

1961. április 24-május 10-ig hivatalos kiüldetésben a Szovjetunióban járt René Maheu, az Unesco helyettes főigazgatója. Megbeszélést folytatott a Szovjetunió Unesco-bizottságával, több szovjet államférfival és a szovjet kulturális élet vezető személyiségeivel azokról a konkrét problémákról, amelyek a Szovjetunióknak az Unesco-program végrehajtásában való részvételére vonatkoznak. (Chronique de l'Unesco. 7.vol. 1961. 6.no. 241.p.)

\*\*\*

A sajtó, a mozi, a rádió és a televízió szakembereinek konferenciáját hívta az UNESCO egybe 1962. január 24 - február 6-ra Casablancába. A megbeszélés tárgya: Afrika tájékoztatási eszközeinek fejlesztése.

Ez az összejövetel szerves tagja annak a konferencia-sorozatnak, amelynek keretében 1960-ban Bangkokban Dél-Ázsia, 1961-ben pedig Santiagóban Latin-Amerika ilyen vonatkozású kérdéseit vitatták meg. (Chronique de l'Unesco. 7. vol. 1961. 8/9. no. 330.p.)

\*\*\*

Az UNESCO főigazgatója eljuttatta a tagállamokhoz azokat a javaslatokat, amelyek a tájékoztatás szabad forgalmát kívánják elősegíteni. E javaslatok a kereskedelmi természetű akadályok (vám stb.) eltörlésére, a kiadványok szabad forgalmára, a telex és a posta nagyobb mérvű felhasználására, a tájékoztatási eszközök fejlesztésére és a tudományos és kulturális jellegű utazások megkönnyítésére vonatkoznak. (Chronique de l'Unesco. 7. vol. 1961. 5. no. 194-198. p.)

Az ENSZ 1961 november 16-án megnyitott új könyvtárát "Dag Hammarskjöld Könyvtárnak" nevezték el. (Libr. J. 86. vol. 1961. 19. no. 3758. p.)

#### A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

az alábbi tájékoztató folyóiratokat adja ki:

**KÖNYVTÁRI FIGYELŐ.** Megjelenik évente 10 száma. Közli a külföldi és hazai könyvtári szakirodalom ismertetését. Előfizetési ára évi 40.- Ft.

**KÖNYVBARÁT MOZGALMI HIRADÓ.** Megjelenik kéthetenként. Közli az ország-szerte kibontakozó mozgalom tapasztalatait, híreit. Díjtalan.

**KÖNYVTÁRI TÁJÉKOZTATÓ A LEGFRISSEBB FOLYÓIRATOKBÓL.** Hetenként rövid referátumokban számol be a Könyvtártudományi Szakkönyvtárba beérkezett folyóiratok cikkeiről. Díjtalan.

**KÖNYVTÁRI TÁJÉKOZTATÓ A MAGYAR HIRLAPOK CIKKEIRŐL.** Megjelenik havonta. Közli a könyvtári vonatkozású hirtalpcikkek bibliográfiáját és a jelentősebb cikkek ismertetését vagy teljes szövegét. Díjtalan.

A kiadványokat az érdeklődők megrendelhetik a KMK kiadvány-részlegénél. (Budapest, VIII. Múzeum u. 3.)

NITA, Y.: Le service d'information scientifique au Japon. = Informations - UFOD. 8. ann. 1961. 8. no. 9-17. p.  
A tudományos tájékoztatás Japánban.

A tudományos tájékoztatás megszervezése Japánban a második világháború után indult meg. Döntő lépés volt 1950-ben a Japán Tudományos Tanács (Conseil Scientifique Japonais) létrehívása. A Tanács a miniszterelnök tanácsadó szerve, tagjait a japán tudományos élet képviselői közül választja. A Tanács a közoktatásügyi minisztérium felkérésére tanulmányozta, hogyan lehetne létrehozni egy tudományos tájékoztatási szervezetet és javaslatait a miniszterelnök elé terjesztette.

Mint hogy a javasolt szerv létrehívása korai lett volna, mert nélkülözötte az ipar támogatását, 1952-ben csak egy kisebb tudományos tájékoztatási osztályt sikerült létrehívni a közoktatásügyi minisztérium mellett. Ennek az osztálynak a tevékenysége a tudományos tájékoztatásnak az egyetemeken való bevezetésére korlátozódott. Ami a külföldi irodalomról való tájékoztatást illeti, a japán tudósok továbbra is a külföldi referáló lapokra szorultak, s ezeket is csak néhány szakterületen (kémia stb.) használták. A japán tudósok többsége nem ismerte a referáló lapok felhasználásának gyakorlatát.

1953. óta a Parlamenti Könyvtár rendszeresen beszerzi az USA-ból a P. E. reportokat. A japán ipar felismerve a reportokban ismertett technika fontosságát, érdeklődni kezd a tudományos tájékoztatás iránt.

1956-ban létrehívták a kabinetiroda mellett a Tudományos-Műszaki Hivatalt, amely tervezetet készített egy tudományos tájékoztatási központ létrehívásáról. A különböző kormányzati és tudományos szervek megtárgyalták a tervet, s 1957. elején az Országgyűlés elfogadta a központot (Japan Information Center of Science and Technology - JICST) létrehívó törvényt.

A JICST a miniszterelnök alá tartozik. Fejlődése első szakaszában (1957-1960) kiépítette munkaszervezetét. 1960. végén a Központ 150 teljes munkaidőjű dolgozóval (ennek mintegy fele gyakorlott dokumentáló) és kb. 30 nem teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozóval működött. A JICST-be járó külföldi periodikumok száma kb. 2500, a japánoké kb. 1000. Az évenként elkészülő referátumok száma mintegy 160 000. A referáló munkába kb. 1200 külső szakembert is bevonnak. A JICST-től havonta kb. 10-12 000 folyóiratcikkről kérnek fényképmásolatot, kb. 300 cikkről fordítást, s kb. ugyanannyi témáról szakirodalmi összeállítást.

1961-ben a JICST az 5 éves fejlesztési terv második szakaszába (1961-1963) lépett. E terv a JICST tevékenységének megháromszorozódását tűzte ki célul. Különösen az irodalomkutató munkát és a tájékoztatás feldolgozásának gépesítését akarják fejleszteni. Az első szakasz gyakorlati tapasztalatai sok problémát vetettek fel, amelyeket a második szakaszban meg kell oldani. Ezek a következők:

a) A JICST-be jelenleg főképp az USA-ból, Angliából és Nyugat-Németországból érkező periodikumok és szabadalmi leírások a világ ilyen jellegű publikációinak csak

mintegy 15 %-át képviselik. A második korszakban legalább évi 6-7000, de ha lehet 10 000 periodikum feldolgozását tervezik.

b/ Referálók szerződtetése. 1960-ban a JICST kb. 145 000 cikket és 22 000 szabadalmi leírást dolgozott fel. Az 5 éves terv 1965-re kb. 600 000 cikk feldolgozását írja elő. A JICST-nek jelenleg kb. 1200 referálója van, akiknek nagy része valamelyik tudományos kutatóintézet, vagy egyetem dolgozója. A hivatásos kutatók számát Japánban mintegy 300 000-re lehet becsülni. (Ebben a számban az orvosi és mezőgazdasági kutatók nincsenek bent.) A JICST ezeknek mintegy 4 %-át szerződtette referáló munkára. Az, 5 éves terv végére számukat 4-5-szörösére kell emelni, ami nem könnyű feladat. Fokozza a nehézségeket a nyelvi ismeretek fogyatékosága. A japán tudósok eléggé otthonosak az angol és a német nyelvben, alig értenek azonban más idegen nyelven. Ez a tény önmagában is indokolja a tudományos tájékoztatás fontosságát, megnehezíti azonban a tájékoztatási szolgálat megvalósítását. Szerző szerint a referálás problémáját csak nemzetközi együttműködés, vagy a kivonatolás gépesítése útján lehet megoldani.

c/ A tájékoztatás osztályozása. Itt két problémát kell megoldani: egyrészt a JICST-hez érkező primér közlemények, másrészt a JICST által készített referátumok osztályozását. A primér közlemények osztályozását illetően megoldandó, milyen rendszerrel dolgozzák fel az anyagot a fényképmásoló szolgálat számára? 1960-ban a naponta feldolgozott periodikus kiadványok száma kb. 500-ra emelkedett és ez a szám 1961. végére megduplázódik. E probléma megoldására azt tervezik, hogy a fényképmásoló szolgálat adminisztratív munkáját gépesítik, IBM sorozatok felhasználásával és az anyagnak mikrokartyán való osztályozásával. - A referátumok osztályozása esetében legfőbb probléma a referátumok visszakeresése. A JICST-ben most egy mágneses számológépet tanulmányoznak, melynek működésének feltétele, hogy a referátumokat gépi nyelvre tegyék át. Ennek a kód-nyelvnek a tanulmányozását most végzi a JICST.

d/ A tájékoztatás gépesítésének elméleti tanulmányozása. A JICST mellett több más intézmény is tanulmányozza ma már Japánban a tájékoztatás gépesítésének és a gépi fordításnak elméleti kérdéseit.

e/ Az adatkereső szolgálat megerősítése. A JICST szolgáltatásai között ez a legjelentősebb. Az első korszakban csak előkészítő munkák folytak. 1961-re megkettőződött, s évről-évre nő az ebben a munkakörben foglalkoztatott tájékoztatási szakemberek száma. A már említett mágneses számológép munkába állítása erősen megnöveli majd ezt a szolgáltatást. A gép három-négy év múlva - amikor elkészül a referátumok kódrendszere - teljes kapacitással fog működni.

f/ Tájékoztatási szakemberek képzése. Szakképzett tájékoztatási munkásokban ma még nagy hiány van. A JICST mintegy 190 alkalmazottjának nagy részét megfelelő képzettség nélkül vették fel, s csak gyakorlati munkájuk során sajátították el a tájékoztatási munka technikáját. Másik nagy nehézség, hogy ezt a személyzetet is tömegesen csábítják el a tudományos tájékoztatás iránt érdeklődő nagy vállalatok. E prob-

lémát csak tájékoztatási szakembereket képző intézmény létrehozásával lehet megoldani.

A japán kormány politikája a tudományos tájékoztatás terén:

1959-ben létrehívták a Japán Tudományos Tanács mellett a Tudomány és Technika Tanácsát. Utóbbi tanácsadó szervként működik a miniszterelnök mellett. Négy miniszterből (művelődés, pénzügy, tudományos és műszaki ügyek, tervgazdaság) és négy tanácsadó tagból áll (utóbbiak a tudományos és ipari szervezeteket képviselik). Összetételénél fogva közvetlenebb hatást gyakorol a kormányra, mint a Japán Tudományos Tanács (utóbbinak a tudományos kutatás képviselői a tagjai, beleértve a humán tudományokét is). A Tudomány és Technika Tanácsa a tudományos-műszaki fejlesztés 10 éves tervének előkészítéseképp beszámolót készített, s ebben öt súlyponti kérdést emel ki. A negyedik pont így hangzik: a tudományos tájékoztatás előmozdítása és erősítése, tudományos kutatók nemzetközi cseréje, a tudományos oktatás programjának tanulmányozása.

A beszámoló elkészítése érdekében a tudományos tájékoztatás problémájának tanulmányozására a Tanács keretében albizottság alakult, amelynek elnöke M. Kotani, a FID volt alelnöke, s egyik tagja H. Utuka, a FID jelenlegi alelnöke. A beszámoló leírja a jelenlegi tudományos tájékoztatás fogyatékoságait. A következő problémák megoldását emeli ki: A tudományos tájékoztatási szolgálat kiterjesztése, a tájékoztatási intézmények három típusának (univerzális, szakmai, adatszolgáltató) kifejlesztése, a referáló tevékenység fokozása, tájékoztatási szakembereket képző intézmény felállítása, az egyetemen elemi dokumentációs ismereteket tanító tanfolyamok szervezése.

Ez a beszámoló a japán tudományos tájékoztatás fejlesztésének alapja, s a különböző szervezetek ennek utmutatásait kell, hogy kövessék.

A tíz éves terv megvalósításáért a Tudományos-Műszaki Hivatal Tervező Irodája felelős, amely a JICST felügyeletét is ellátja. Ez az iroda törvénytervezetet készít a tudományos tájékoztatási tevékenység fejlesztéséről.

A tudományos tájékoztatás 10 éven belül mind kiterjedésben, mind mélységben rendkívül gyors fejlődésen megy át. E fejlődés ritmusa a gazdasági fejlődését sokszorosán felülmúlja. Ez a gyorsaság kemény feladatokat ró mind a tájékoztatási szakemberekre, mind a japán kormányra. (MÁ)

## NEMZETKÖZI KONGRESSZUSOK NYILVÁNTARTÁSA A DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEK-ban.

JÜGELT, Karl Heinz - MÜLLER, Horst:  
Die "Informationsstelle für Internationale Kongresse" der Deutschen Staatsbibliothek. = Zbl.Bibl. 75.Jg. 1961. 9.no. 396-398.p.

A nemzetközi kongresszusokról tájékoztató munkacsoport a Deutsche Staatsbibliothekban.

a tudományos könyvtárakat, amelyek be akarják szerezni ezeknek az összejöveteleknek a beszámolóit. Ha meggondoljuk, hogy pl. 1958-ban Brüsszelben, a világkiállítás előtt,

alatt és után, 424 kongresszust tartottak, s ezen 226 000-en vettek részt, és hogy a Yearbook of international organizations 7., 1958/59-es évfolyama több mint ezer ilyen szervezetet tart nyilván, amelyek legnagyobb része 2-4 éves perioduson belül megrendezi a maga összejövetelét a világ valamelyik részén, még szembeszökőbbé válik, milyen nehézségekbe ütközik a kongresszusi irodalom lehetőleg hiánytalan beszerzése. Ezek a kongresszus mindenkori színhelyén megjelenő kiadványok a világ különböző országainak könyvtermésében oszlanak szét. Mivel a beszámolók nagy része nem kapható könyvkereskedelmi úton vagy csak a folyóiratok külön számaként jelenik meg, a nemzeti bibliográfiák többnyire nem dolgozzák fel őket. Ezért igen fontos, hogy idejében felvegyük a kapcsolatot a kongresszus mindenkori szervezőjével és biztosítsuk ennek a fontos tájékoztatói anyagnak a beszerzését.

A Deutsche Staatsbibliothek - kísérletképpen - már 1956-ban külön munkaállomást szervezett a gyarapítási osztályon a nemzetközi kongresszusok nyilvántartására. 1959-ben - az eddig szerzett tapasztalatok felhasználásával - teljesen újjászervezték a munkacsoportot s két feladatot bízta rá:

1. A nemzetközi összejövetelekről (kongresszusok, konferenciák, megbeszélések) való tájékoztatás beszerzése, felvilágosítás nyújtása céljából;
2. a kongresszusi stb. beszámolók beszerzésének előkészítése.

A munkacsoport feldolgoz minden nemzetközi kongresszusi naptárat és a tudományos folyóiratokban közölt híreket. Kartotékat fektetnek fel a nemzetközi összejövetelek székhelyéről, témájáról és a rendező nemzetközi szervezetekről. A székhely szerinti kartotékat évek szerint, ezen belül a helynevek betűrendjében - kétes esetben a német névformát választják, - a helyneveken belül pedig dátum szerint rendezik.

A témakartoték rendezésére, sorszámozott kongresszusok esetében, mindig a már egyszer kiválasztott címszót használják. A kongresszus mindenkori speciális témájáról utaló készül. A témakartotékat szakrendben - az ETO szerint - rendezik. Külön betűrendes kartoték készül a már előfordult címszókról és a hozzájuk tartozó ETO számokról.

A kongresszuson, konferencián való részvétel feltételeire, a szervezésre és a kiadványokra (kongresszusi beszámoló) vonatkozó adatokat angol, francia vagy német nyelvű nyomtatott kérőlapon és hozzácsatolt kérdőíven gyűjtik be. A bekért előzetes programokat stb. a munkacsoport felvilágosítás céljaira gyűjti; a kitöltött kérdőív adatait pedig a témakartoték megfelelő, előrenyomatott kartonjaira vezetik rá.

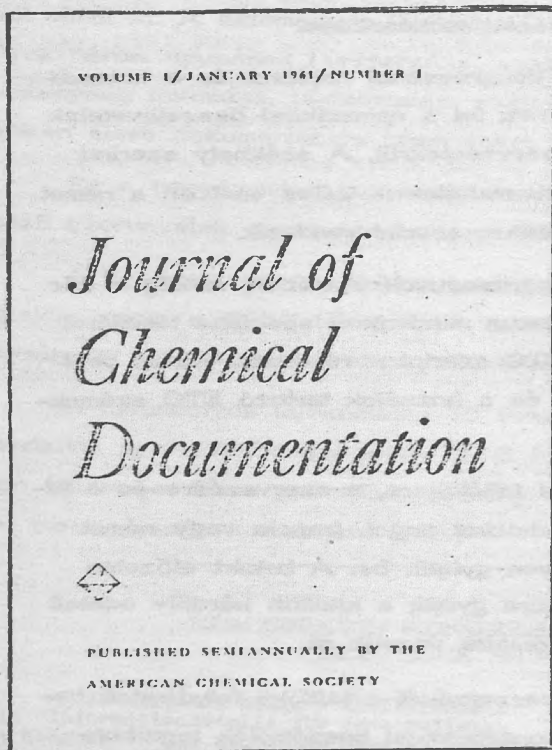
A tulajdonképpeni kongresszusi beszámolók beszerzését a külföldi folyóiratok beszerzésével foglalkozó csoport végzi, minthogy a kongresszusi beszámolók legtöbbször egy-két évvel a kongresszus után jelenik csak meg nyomtatásban. A könyvtár állományába került kongresszusi beszámolókat betűrendes katalógusban és decimális szakkatalógusban tartják nyilván.

A munkacsoport, 1959-ben történt újjászervezése óta, több mint 3000 kongresszust

dolgozott fel, részben a már eddig beszerzett, s a Deutsche Staatsbibliothek állományában lévő beszámolók alapján. Az évenként megrendezett, mintegy 1400 kongresszusnak kb. 70-75 %-a tekinthető tudományosnak. Ezeket kiválogatják és feldolgozzák. Eddig mintegy száz kongresszusi beszámoló érkezett a munkacsoporthoz a nemzetközi kongresszusok szervezőinek ajándékeként.

Az NDK egész területéről, Nyugat-Németországból és külföldről sokan érdeklődnek a kongresszusok tárgya, részvételi feltételei stb. iránt. Mindez a munkacsoport szükségességét igazolja. A rendelkezésre álló felvilágosító eszközök segítségével a tervbe vett tudományos összejövetelekről egy-két évvel előre tájékoztatást tudnak nyújtani. A kongresszusi stb. beszámolókat pedig rendszerint jóval a kiadói prospektusokban vagy nemzeti bibliográfiákban való megjelenésük előtt meg lehet rendelni. Ennek a kutatás és az oktatás szempontjából olyan fontos irodalomnak gyorsabb beszerzésével értékes segítséget nyújt a Deutsche Staatsbibliothek a tervfeladatok teljesítésében és ezzel a szocializmus építésében. (MÁ)

## A KÉMIAI DOKUMENTÁCIÓ ELMÉLETÉVEL ÉS GYAKORLATÁVAL FOGLALKOZÓ ÚJ FOLYÓIRAT



Az American Chemical Society (Amerikai Kémikusok Egyesülete) 1949-ben kémiai irodalmi szakosztályt hozott létre abból a célból, hogy a szakirodalmi kérdések megbeszélésére fórum álljon az amerikai vegyészek rendelkezésére. A szakosztály munkájának tulajdonítható egyrészt a vegyi dokumentáció különféle szerveinek gyors kialakulása, másrészt a dokumentációs irodalom megerősödése. A dokumentációval kapcsolatos elvi és gyakorlati cikkek közzététele céljából 1961. januárjával az American Chemical Society a Journal of Chemical Documentation c. folyóiratot hívta életre. A folyóirat, melyből - bár címlapja szerint csak félévenként jelenik meg - az 1961. év folyamán három számot (1.no. 1961. január; 2.no. 1961. július és 3.no. 1961. november) tettek közzé. A sajátosan kémiai dokumentációs kérdéseken felül számos olyan általános problémát is tárgyal, ami más területen dolgozó könyvtárosok

és dokumentálók érdeklődésére is számot tarthat. A Chemical Abstracts köztudomásúan a világ legjobban szerkesztett és legnagyobb példányszámban megjelenő referáló lapja. Az ennek szerkesztése során szerzett tapasztalatokat is tükrözik gyakran az új folyóirat cikkei. A folyóirat a KMK Könyvtárában az olvasók rendelkezésére áll. (BZ)

A Könyvtári Figyelőben már több alkalommal beszámoltunk egyes országok olyan másodfoku bibliográfiáiról, melyek a könyvtárakban, tudományos intézményekben folyó irodalomkutatásokról adnak számot. (KF. 5. évf. 1. sz. 1959. 61-62. p.; 7. évf. 9. sz. 1961. 626-627. p.) Ezeket "perspektivikus másodfoku" bibliográfiáknak neveztük azért, mert az általuk regisztrált tételek nem megjelent bibliográfiákat reprezentálnak, hanem olyan bibliográfiai összeállításokat, melyek esetleg később megjelennek (pl. a KF.1959-es 1. számában ismertetett szovjet kiadvány jelzi a tervezett megjelenés időpontját) vagy csak jegyzék, kartoték formájában, az illető könyvtárban, vagy tudományos intézménynél állanak rendelkezésre.

Az alábbiakban a varsói Nemzeti Könyvtár Tudományos Tájékoztató Osztálya által kiadott ilyen kurrens "perspektivikus másodfoku" bibliográfia 20. füzetéről számolunk be.

A füzet 28 könyvtár és egyéb tudományos intézmény által beküldött cimanyagot öleli fel; 373 tételt tartalmaz a lengyel Nemzeti Bibliográfia (Przewodnik Bibliograficzny) szakbeosztása szerint. Nem tartal-

WYKAZ TEMATYCZNY WAZNIEJSZYCH ZESTAWIEN  
BIBLIOGRAFICZNY WYKONANYCH PRZEZ BIBLIOTEKI  
I INSTYTUTY NAUKOWE W POLSCE -  
Biblioteka Narodowa, Zakład Informacji  
Naukowej.  
Warszawa.

20. zesz. 1961. 43 p.

mazza azonban a Központi Tudományos Műszaki és Gazdasági Tájékoztató Intézet (ez az utóda az átszervezett Központi Tudományos és Műszaki Dokumentációs Intézetnek) által készített bibliográfiai összeállításokat, tekintettel arra, hogy átszervezés miatt nem érkezett be a Nemzeti Könyvtárba az Intézettől jelentés. Viszont sok orvosi bibliográfial összeállítást közöl a Központi Orvostudományi Könyvtár jelentése nyomán.

A kiadvány előszavában felhívást intéz a könyvtárakhoz, hogy az 1961. év második felében elkészült, illetve az 1962. év első felére tervezett bibliográfiák, illetve irodalomkutatások címét, várható terjedelmét és szakjelzetét 1962. januárjának első hetében jelentsék.

#### AZ ANGOL KÖNYVTÁRAK ÉS A HUMÁN TERÜLETEN FOLYÓ KUTATÁSI MUNKA

Research in the humanities and the social sciences. = Libr. Ass. Rec. 63. vol. 1961. 11. no. 380-381. p.

A humán és a társadalomtudományok terén folyó kutatómunka. - Az Angol Akadémia a könyvtárakkal is foglalkozó jelentésének ismertetése.

Az Angol Tudományos Akadémia nemrég tette közzé jelentését annak a vizsgálatnak eredményéről, amelyet a Rockefeller Alapítvány támogatásával erre a kérdésre vonatkozóan

folytatott: mennyiben áll a szükséges anyagi fedezet azok rendelkezésére, akik a humán és társadalomtudományok területén kívánnak kutatómunkát végezni.\*

A jelentés először általánosságban megállapítja, mennyivel kevesebb anyagi fedezet szolgál a humán és a társadalomtudományok terén folyó kutatómunka támogatására, mint a természettudományok céljaira, ahol szinte semmi komolyabb kutatóterv végrehajtá-

\* Research in the Humanities and the Social Sciences, Report of a Survey by the British Academy, 1958-1960. Oxford University Press, London, 1961.

sáról nem kell - fedezet hiányában - lemondani. Majd részleteiben is kitér a hiányosságokra s ezeket a következőkben jelöli meg:

a jövedelmi adó törvény jelen formájában nem nyújt lehetőséget a humán területen folyó kutatás megfelelő támogatására, ezért megváltoztatása kívánatos;

hiányzik egy olyan állami szerv, ami jogosult volna a támogatás nyújtására, ezért a természettudományi és ipari kutatást irányító hivatal (Department on Scientific and Industrial Research) párhaként, ennek sürgős felállítására van tehát szükség;

a támogatás ne szorítkozzék csak az egyetemeken folyó munka előmozdítására;

fedezetet kell előteremteni a fontosabb kutatási eredmények közzétételének és a folyóiratok kiadásának költségeire;

a tudományos társaságok mind kevésbé tudják ellátni a nemzeti művelődés előmozdítása céljából elengedhetetlen tevékenységüket; támogatásra van tehát szükségük hivatali helyiségeik, könyvtáraik fenntartására, személyzetük fizetése, folyóirataik közzététele és tudósok vendégül látása céljaira.

Külön fejezet foglalkozik a könyvtárak kéréésével. A fedezet hiánya s a kurrens munkák folyamatos ellátásának szüksége megakadályozza, hogy távlati tervként a kutatómunkákhoz szükséges nagyobb gyűjteményeket alakíthassanak ki. Veszélyt rejt magában, hogy sok forrásanyag egyedül a British Museum könyvtárában található meg. Más központokban is egy-egy problémával kapcsolatos teljes gyűjtemények kialakítására van tehát szükség.

A köteleespéldány megórzó könyvtáraktól eltekintve, a leggazdagabb anyag az egyetemi könyvtárakban, a tudományos társaságok könyvtáraiban és bizonyos méretéig a közművelődési könyvtárakban található. A National Central Library-re (Országos Központi Könyvtár) vár az a feladat, hogy ennek a szétszórt anyagnak teljes felhasználását biztosítsa. Ennek ellátása végett azonban nagyobb költségvetési keretre van szüksége.

A közművelődési könyvtáraknak is nagyobb anyagi támogatásra van szükségük, hogy gazdag helytörténeti, kézirat- és egyéb gyűjteményeiket felhasználhassák és továbbfejleszthessék. Egyes minisztériumok is a maguk nemében páratlan gyűjteménnyel rendelkeznek, amiket - mivel nem tudnak róluk - nem használnak ki eléggé a kutatók.

A könyvtárak egyébként leginkább a következő szükségletek biztosítása végett szorulnak erőteljesebb anyagi támogatásra: a nyitvatartás meghosszabbítása, alkalmasabb épületek emelése, több fénymásoló berendezés beszerzése, több katalógus, bibliográfia, mutató készítése. Rámutat ezenkívül a jelentés a személyzet létszámának elégtelenségére és arra, hogy az idősebb könyvtárosoknak meg kell a lehetőséget adni több kutatónap igénybevételére és tanulmányi utazások tételére.

A természettudományos és műszaki könyvtárak rendelkeznek már a "minister of science" személyében és az "Advisory Council on Scientific Policy" révén érdekeiket képviselő szószólóval és tanácsadószervvel. Ehhez hasonló pozícióju képviselőre és ilyen tanácsadó szerv felállítására van a humán és társadalomtudományok terén is szükség. Ez a - megfelelő anyagi alappal rendelkező - szerv irányíthatná a könyvtári álló-

mányok felmérő munkáját, ez adhatna tanácsot arra, hogyan lehetne az állománygyarapítás, könyvfelhasználás, épületek és személyzet terén javulást, illetve fejlődést elérni. Hogyan lehetne a párhuzamosan végzett felesleges munkafolyamatokat kiküszöbölni, s a meglévő országos könyvtári együttműködést hatékonyabbá tenni, illetve kibővíteni. (BZ)

### ILLEGÁLIS LENGYEL PERIODIKUMOK BIBLIOGRÁFIÁJA

A Lengyel Tudományos Akadémia Történeti Intézete összeállította azoknak a folyóiratoknak és újságoknak központi címjegyzékét, amelyeket a fasiszta megszállás alatt adtak ki Lengyelországban a különféle illegális szervezetek. A katalógus 1085 periodikum címét tartja nyilván, amelyeket a különböző lengyel archívumok őriznek teljes sorozatban vagy szórványszámokban. Kb. 100 olyan periodikum adatait is közli a címjegyzék, amelyekből eddig egyetlen példányt sem lehetett fellelni. Lengyel történészek és bibliográfusok véleménye szerint összesen mintegy 1500-ra tehető az ebben az időszakban megjelent illegális periodikumok száma. Ennek kb. egyharmad része jelent meg nyomtatásban, a többi különféle sokszorosítási eljárással készült. (Zbl. Bibl. 75.Jg, 1961. 9.no. 426-427. p.)

### KONGRESSZUSOK KIADVÁNYAINAK NEMZETKÖZI BIBLIOGRÁFIÁJA

A Brüsszelben székelő Union of International Associations (Nemzetközi Egyesületek Szövetsége) segílyt kapott a National Science Foundation-tól a nemzetközi összejövetelek, kongresszusok, konferenciák, szimpoziumok jegyzőkönyvei és jelentései havonkénti bibliográfiájának közzétételére. (Cime: Bibliographie Courante des Documents, Comptes Rendus et Actes des Réunions Internationales - Bibliographical Current List of Papers, Reports and Proceedings of International Meetings.) 1957-ig visszamenőleg évi bibliográfiában foglalják össze az ilyenfajta kiadványokat. Az évi bibliográfia kb. 200 lapnyi terjedelmű lesz, ehhez járul még majd a mutató. (Scientific Information Notes, 3. vol. 1962. 6. no. 10. p.)

### A FORDÍTÁSI MUNKA SZUBVENCIONÁLÁSA AZ USA-ban

A National Science Foundation (Országos Természettudományi Alap) 30 500 dollár se-

gélyt nyújtott a Special Libraries Association (Szakkönyvtárosok Szövetsége) fordító központjának, mely a chicagói John Crerar Library-ban működik. A központ - az Amerikai Egyesült Államok kereskedelmi minisztériumának technikai szolgáltatások irodájával kötött megállapodása alapján - megkapja mindazt a bel- és külföldi kormányiszervtől származó s közzé nem tett fordítást, amelyet a technikai szolgáltatások irodája folyamatosan összegyűjt. Az SLA fordító központja a fordításokat mikrofilm vagy fotokópia alakjában árusítja. (Information Bulletin, L.C. 20. vol. 1961. 38.no. 559. p.)

Az Amerikai Egyesült Államok Egyesített Kiadvány-Kutató Központja (U.S. Joint Publications Research Service) évenként mintegy 13 500 lapnyi Szovjetunióból és 48 000 lapnyi Kelet-Európából származó társadalomtudományi anyagot fordítat le. Abból a célból, hogy ez az anyag a lehető legtöbb egyetemi és tudományos könyvtárba eljusson, három tudományos társulat, illetve alap (National Science Foundation, a Joint Committee of the Slavic Studies és Social Science Research Council és az American Council of Learned Societies) az előfizetési díj kétharmad részét megtéríti.

A fordításokat az előfizető könyvtárakhoz kéthetenként küldik szét. (Scientific Information Notes, 3. vol. 1961. 5. no. 5-6. p.)

### AZ INDAI DOKUMENTÁCIÓS FOLYÓIRAT TAGORE-SZÁMA

Az Indiai Szakkönyvtárak és Dokumentációs Központok Egyesülete (Indian Association of Special Libraries and Information Centres) a Rabindranath Tagore-centenárium alkalmával hivatalos közlönyének, az IASLIC Bulletinnek soron lévő egész számát (6. vol. 1961. 2. no.) a nagy író emlékének szenteli.

A cikkek sorát Tagore műveinek és a vele foglalkozó irodalomnak bibliográfiája zárja le.

A berlini Városi Könyvtár (NDK) kiadásában Bibliographische Kalenderblätter címen havonta megjelenő folyóirat fontos történeti események és neves személyiségek (írók, művészek, tudósok, politikusok stb.) nagyobb (5., 10., 25., 50., 100. éves) évfordulóihoz kapcsolódik.

Egy-egy füzetben átlag 5-10 eseményhez kapcsolódik a bibliográfiai anyag. Az évforduló napja mellett ott találjuk a jubileum tárgyát (az eseményt vagy személyt), dátumát (személyeknél születési s esetleg halálozási évszámot), az évforduló számát, majd méltatásként idézetet egy-egy neves szerzőtől. Ezután személyeknél a fontosabb életrajzi dátumok következnek.

A bibliográfia kizárólag német nyelvű (eredeti vagy fordított) anyagot tartalmaz (folyóirat- és újságcikkeket is). Zeneszerzőknél közli az újabb hangfelvételek adatait, festőknél újabb kiállításoknak a sajtóban való méltatását, megfilmesítés esetén a filmkritikák bibliográfiai adatait. A füzeteket képek (rézkarcok, árnyképek, karikaturák stb. reprodukciói) is díszítik. A 12. füzet végén betűrendes mutatót találunk a személyekről, illetve eseményekről.

A Bibliographische Kalender-

## BIBLIOGRAPHISCHE KALENDERBLÄTTER

der  
Berliner  
Stadtbibliothek

65. Geburtstag  
des sowjetischen Schriftstellers

Valentin P. Katajew  
geb. am 16.1.(28.1.)1897 in Odessa



Folge 1

Januar 1962

"Valentin Katajews Name gehört zur Gruppe jener sowjetischen Schriftsteller, die mit ihren Schilderungen typischer Menschen-  
schicksale aus den zweiten Weltkrieg sehr schnell auch die  
deutschen Leser gepackt und erobert haben... Hier ist ein  
Schriftsteller an Werk, der aus tiefstem eigenen Erleben die  
Borgen aber auch die Freuden seiner Mitmenschen kennt und  
sie mit menschlichen Feingefühl und politischen Einsicht zu  
gestalten weiß. Seit Beginn seiner literarischen Tätigkeit  
setzt sich Valentin Petrowitsch Katajew für den Fortschritt  
ein, wird zu einem Bahnbrecher der jungen sozialistischen  
Literatur ... Man kann sagen, daß Valentin Katajew mit seinen  
nach 1945 bei uns erschienenen Büchern gerade für die jugend-  
lichen Leser zu einer festen Vorstellung geworden ist. Diese  
Bücher helfen ihnen, das sowjetische Volk besser kennen und  
achten zu lernen und darüber hinaus einen eigenen Standpunkt  
in Leben zu finden." (Aus: "Vorwärts Zeit" ist seine Devise.  
Berliner Zeitung von 1.2.1957.)

Einige Lebensdaten:

- 1897 am 16. Januar (28. Januar) als Sohn eines Lehrers  
in Odessa geboren.  
1910 Veröffentlichung eines Gedichts in einer Odessaer  
Zeitung; weitere Arbeiten für Odessaer Zeitschrif-

blätter-nek állandó, ugyancsak sor-  
számozott melléklapja is van. A  
Sonderblatt-ok egy-egy száma  
teljes egészében valamilyen nagyobb  
eseménnyel (pl. spanyol polgárhá-  
boru), vagy különösen kiemelkedő  
személlyel (Pieck, Brecht stb.)  
foglalkozik, a Kalenderblätter-hez  
hasonló elrendezésben. A Sonder-  
blatt-okban a bibliográfiai tételek  
sorszámozva vannak, s minden fü-  
zet végén betűrendes szerzői mu-  
tatót találunk, amely a tételszámra  
utal. (MÁ)

Az ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR 1961-ben megindította módszertani kiadványsorozatát, amelynek egyes kötetei a műszaki könyvtári és dokumentációs hálózat elméleti és gyakorlati kérdéseiről összefoglaló tanulmányokat közölnek.

A sorozatnak 1961-ben az alábbi kötetei jelentek meg:

1. Műszaki könyvtár - műszaki fejlesztés.

Az üzemek vezetői, párt- és tömegszervezetei számára készült tájékoztató a műszaki fejlesztés hatékonyabb segítése és a műszaki tájékoztatás helyi szerveinek megerősítése érdekében.  
Díjtalan.

2. Műszaki tájékoztató szolgálat a vállalatban.

Szerk.: Györe Pál.

A hazai helyzet, valamint a külföldi példák feltárásával és a célkitűzések tisztázásával kívánja elősegíteni a hazánkban néhány helyen már eredményesen működő és fejlődésképes üzemi tájékoztató szolgálat szervezeti kibontakozását.  
Díjtalan.

3. Csendes Béla: Dokumentáció és vállalati dokumentáció a főbb tőkés országokban.

A főbb tőkés országok nemzetközi, országos, regionális és intézeti, vállalati dokumentációját ismerteti.  
Ára: 25.- Ft.

4. Czillinger József: A vállalati irodalom szolgáltatásának megszervezése.

A vállalati irodalom - prospektusok, katalógusok, műszaki utasítások stb. - beszerzésének, feldolgozásának és feltárásának problémájával foglalkozik.  
Ára: 15.- Ft.

5. Tájékoztató nagyobb ipari szakkönyvtárakról.

Szerk.: Jánoszky Lajos.

A műszaki termelési könyvtári hálózat jelentősebb könyvtárainak szolgáltatásait és fontosabb adatait közli.  
Ára: 20.- Ft.

Az egyes számok egymástól függetlenül, egyenként még megrendelhetők.

1962. évben a sorozatnak ugyancsak 5 száma jelenik meg. Ez az 5 szám 100.- Ft-os előfizetési árban - korlátozott példányszámban - még megrendelhető.

1. és 2. szám: Balázs Sándor és Szabolcska Ferenc beszámolója a Szovjetunió műszaki könyvtárügyéről és tájékoztató szervezetéről.

3. szám: Györe Pál tanulmánya a kutatási jelentések feldolgozásáról.

A megrendelést az Országos Műszaki Könyvtár módszertani osztályának írásban kell megküldeni (Bp. VIII. Múzeum u. 17.). Az előfizetési díjat az 1962.

1. szám kézhezvétele után kell befizetni.

Kéthetenként  
jelenik meg a

# MAGYAR NEMZETI BIBLIOGRÁFIA

BIBLIOGRAPHIA HUNGARICA

KIADJA AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Előfizethető a  
POSTA KÖZPONTI HIRLAPIRODÁNÁL  
(Bp. V. József nádor tér 1.) és  
bármely postahivatalnál  
Előfizetési díj egy évre  
40 Ft.

## TÁJÉKOZTATÓ ÉS KÖLCSÖNZŐ KÖNYVTÁROSOK FIGYELMÉBE!

Megkönnyíti munkájukat, ha rendelkezésükre állnak a

### KÜLFÖLDI KÖNYVEK ORSZÁGOS GYARAPODÁSI JEGYZÉKEI

amelyek szakrendben tartalmazzák az utolsó öt évben külföldön kiadott és a magyar könyvtárakban megtalálható külföldi könyvek bibliográfiai adatait és leírásait.

A havonta megjelenő jegyzékek használatát minden számban betűrendes tárgymutató, félévenként név- és címmutató könnyíti meg.

A lársadalomtudományi sorozat évi előfizetési díja: 200.- Ft.

a természettudományokat és az alkalmazott tudományokat tartalmazó sorozat évi előfizetési díja: 300.- Ft.

A Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzékei megrendelhetők az Országos Széchényi Könyvtárban, Bp. VIII. Pollack Mihály tér 10. Tel.: 141-270. Csekk számszáma: 106 865-70.